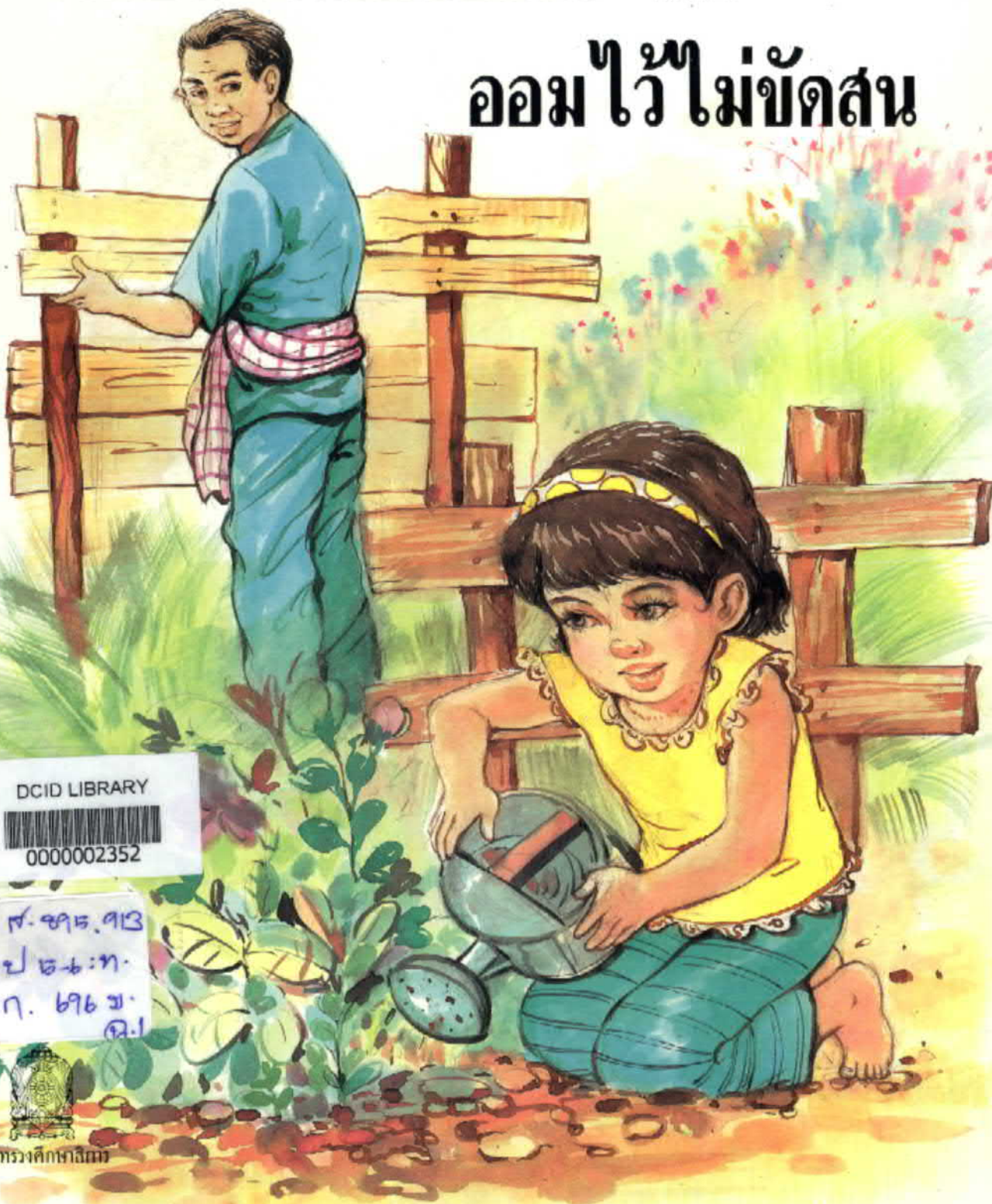

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

ไม่เป็นไรล้มเสียเถิด และ ออมไว้มัดสน

DCID LIBRARY

0000002352

ศ. ๑๑๕.๑๑๓
ป ๕๖:๓.
ก. ๖๑๖ ๓.
ฉ. ๑

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

๐๒๖๓๕ - ๐๒๖๓๙

๘๙๕.๙๑๓ ๗๕-๖ : ๓

๓ ๖๙๖ ๕.

ไม่เป็นไรลืมเสียเถิด

และ

ออมไว้ไม่ขัดสน

กรมวิชาการ

เลขทะเบียน... พ. ๐๒๖๓๕ ๕๑

วันที่... ๑๒ ธา๓ ๒๕๓๓

เลขเรียกหนังสือ... ๘๙๕.๙๑๓ ๗๕-๖ : ๓

๓ ๖๙๖ ๕.

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ เรื่อง ไม่เป็นไร
ลืมเสียเถิดและออมไว้ไม่ขัดสน

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๔๘,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๗

ผู้จัดพิมพ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974-10-1489-9

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้ปรับปรุงหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ไม่เป็นไรลืมเสียเถิด และอมไว้ไม่ขัดสน ระดับประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖

อดิศักดิ์ อัคร
(นายสดับ อัครสาระ)

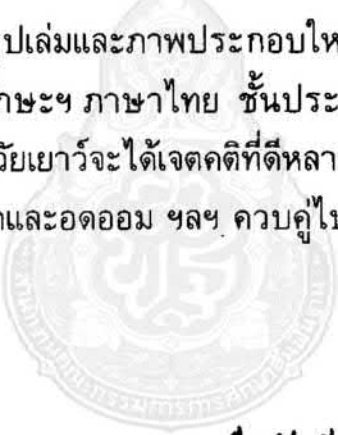
ผู้ตรวจราชการกระทรวง รักษาราชการแทน
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสือเรื่อง **ไม่เป็นไรล้มเสียเถิด และ ออมไว้ไม่ขาดสน** นี้ นายกีฬา พรธนะแพทย์ และหลวงกิริติวิทย์พาร (ก่ กิริติวิทย์พาร) เป็นผู้เรียบเรียงขึ้น เดิมใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบในชั้นมัธยมปีที่ ๑ ตามหลักสูตรชั้นมัธยมต้นและปลายของกระทรวงธรรมการ พุทธศักราช ๒๔๘๐ ต่อมากรมวิชาการให้นำหนังสือเล่มนี้มาปรับปรุงรูปเล่มและภาพประกอบใหม่ จัดทำเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับประถมศึกษา

เมื่อได้มีการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ กรมวิชาการพิจารณาเห็นว่าหนังสือเรื่อง **ไม่เป็นไรล้มเสียเถิด และ ออมไว้ไม่ขาดสน** ซึ่งเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าทางด้านเนื้อหาสาระ ความสนุกสนาน ภาษาที่กระชับรัดอ่านง่าย ชัดเจน เหมาะที่จะนำมาใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ตามหลักสูตรปรับปรุง จึงจัดทำรูปเล่มและภาพประกอบใหม่ให้สวยงามขึ้นและกำหนดให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

กรมวิชาการหวังว่าผู้อ่านวัยเยาว์จะได้เจตคติที่ดีหลายอย่าง เช่น การรู้จักให้อภัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การประหยัดและอดออม ฯลฯ ควบคู่ไปกับความเพลิดเพลินในการอ่านหนังสือเล่มนี้

(นายพนม พงษ์ไพบูลย์)
อธิบดีกรมวิชาการ
๒๑ เมษายน ๒๕๓๖

ไม่เป็นไร ลืมเสียเถิด

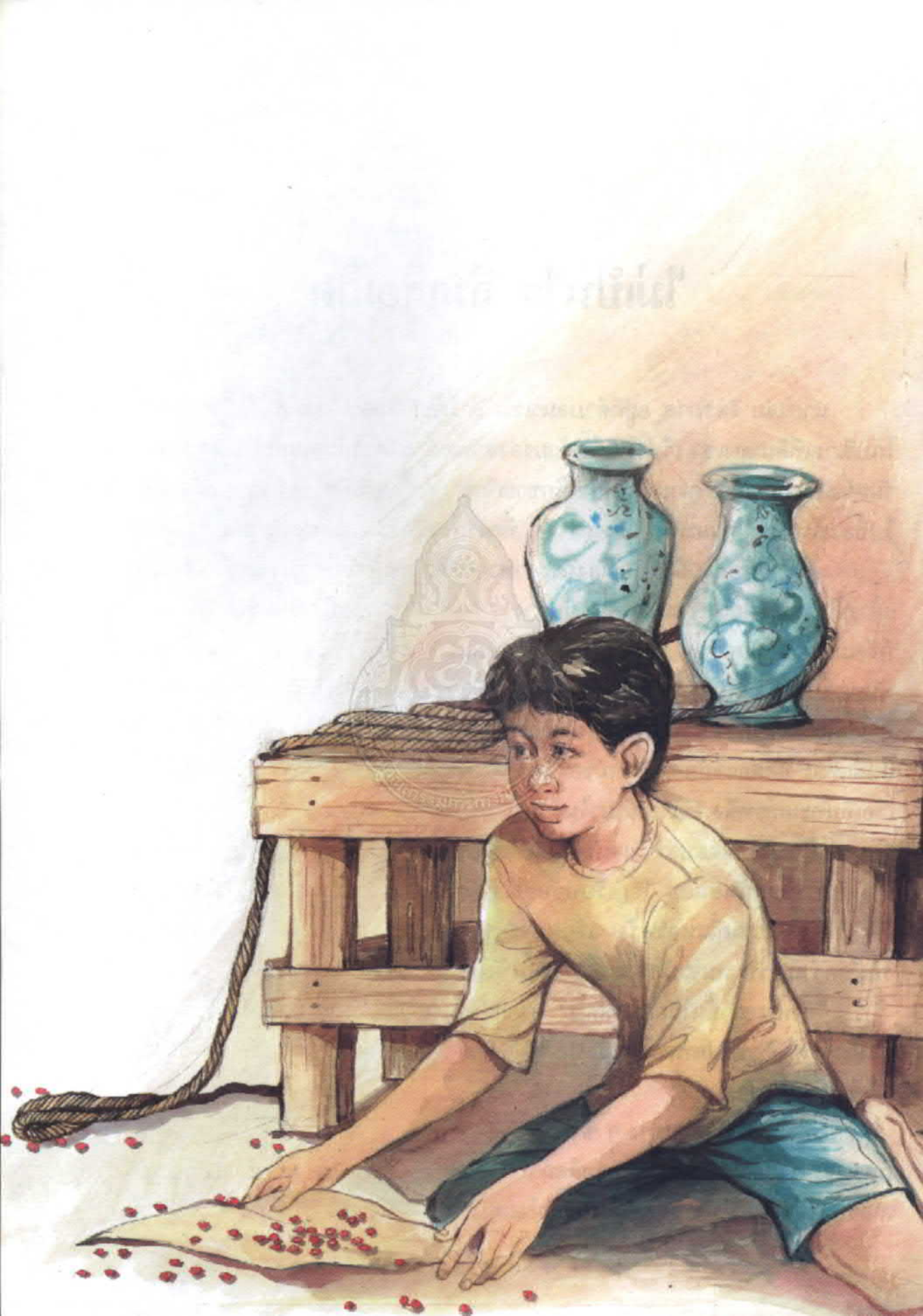
นายแจ่ม จิตรภาส อยู่ที่ตำบลนาเซียง ใกล้กับอำเภอเมืองจันทบุรี มีอาชีพทำสวน ในบริเวณที่ดินของเขา เรียงรายไปด้วยร่องสวน ปลูกผัก ไม้ผล และไม้ดอกชนิดต่าง ๆ วันหนึ่งเป็นวันอาทิตย์ นายแจ่มขอให้เด็กชายเจียม ลูกชายคนเดียวของเขา อายุ ๑๑ ปีเศษ ไปซื้อเมล็ดพันธุ์ผัก และพันธุ์ไม้ดอกต่าง ๆ ที่ตลาดในเมืองเพื่อมาเพาะปลูกเพิ่มเติมลงในสวน

เด็กชายเจียมไปถึงร้าน ก็ส่งกระดาษรายชื่อสิ่งของที่ต้องการให้แก่ชายเจ้าของร้าน แล้วกล่าวว่า “ผมขอซื้อเมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ ตามรายการในบัญชีนี้ครับ” เจ้าของร้าน ก็จัดเมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ แยกใส่ซองกระดาษเล็ก ๆ ให้ตามที่ต้องการ ขณะที่เขากำลัง พับซองเมล็ดพันธุ์ผักอยู่นั้นมีชายหน้าร้านเกรียมด้วยแสงแดดโผล่เข้ามาทางประตูหลังร้าน ตะโกนถามเข้ามาว่า “เมล็ดพันธุ์ผักที่คุณสั่งไว้ห่อเรียบร้อยแล้วหรือยัง ฉันจะออกเรือ คืนนี้แหละ อ้อห่อแจกันลายครามของคุณไว้ได้แล้วหรือ” ครั้นแล้วผู้พูดซึ่งเป็นผู้บังคับการ เรือเดินทะเลลำหนึ่ง ก็ก้าวเข้ามาในร้าน

เจ้าของร้านตอบว่า “แจกันอยู่บนหิ้งนั่นแหละครับ” พุดพลางก็เข้าไปยังหิ้งสูงข้างฝา ใกล้กับที่ชายผู้นั้นยืนอยู่ “อยู่เรียบร้อยแล้ว แต่ผมยังไม่มีเวลาห่อ อย่างไรก็ตามเสียก็ต้อง ให้เสร็จในบ่ายวันนี้แหละครับ แล้วผมจะจัดเมล็ดพันธุ์ผักที่คุณสั่งไว้ให้เรียบร้อยแล้ว รอสักครู่นะครับ ผมจะมัดรวมห่อเหล่านี้ให้พ่อหนูคนนี้เสียก่อน”

“ทั้งห่อเหล่านั้นไว้ก่อนเถิดนะ” ชายผู้นั้นตอบ “ให้เด็กคอยก่อนก็ได้ หรือจะรีบไป นี้แหละพ่อหนู” เขาพุดพลางหิ้วมัดของพันธุ์ผักซึ่งเขายังไม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อจะส่ง ให้เจียม “เอาเอาไปซิ”

ซองเมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ ซึ่งชายเจ้าของร้านเอาเชือกพัน ๆ ไว้อย่างไม่ทันผูกเงื่อน ก็หล่นจากมือซองหนึ่งแตกออก เมล็ดถั่วก็กระเจาไปตามพื้น เจียมรีบก้มลงเก็บเมล็ดถั่ว เหล่านั้นโดยเร็ว มิได้แสดงความไม่พอใจแต่อย่างใด

ขณะที่เจียมกำลังสาละวนเก็บเมล็ดถั่วอยู่นั้นมีกะลาสีเรือคนหนึ่งเข้ามาในบ้าน พูกว่า “นายครับ ปายวันนี้ชนสินค้าลงเรือไม่ทันหรือครับ สังเกตดูอากาศก็ค่อนข้างจะไม่สู้ดีอยู่ด้วย”

ผู้บังคับการเรือกลับหลังหัน ทำท่าจะเดินไปที่ประตูร้านเพื่อจะโงกออกไปดู दिनฟ้าอากาศ เจียมซึ่งกำลังคุกเข่าอยู่ที่พื้นเห็นเท้าของผู้บังคับการเรือสอดเข้าไปในสายเชือกยุง ๆ เส้นหนึ่งโดยไม่รู้ตัว เชือกเส้นนั้นห้อยลงมาจากหิ้งที่วางแจกัน ถ้าผู้บังคับการเรือเดินต่อไปจนเชือกดึงเชือกก็จะตวัดแจกันหล่นลงมา เจียมจึงตรงเข้ากอดขาผู้บังคับการเรือไว้แน่นพลางพูกว่า “ยีนิง ๆ อยู่ก่อนครับ มิฉะนั้นท่านเองจะเป็นผู้ทำแจกันของท่านแตก”

ผู้บังคับการเรือยีนิง แล้วหันไปมองดูก็เข้าใจดี และแลเห็นเจียมกำลังปลดเชือกออกจากเท้าของตนจึงพูว่า “แหม ขอบใจเหลือเกิน พ่อหนู เควาะห์ดีจริง ๆ ที่พ่อหนูรีบบอกเสียทัน แจกันใบนี้ใครซื้อฉันห้าร้อยบาทก็ไม่ขาย ฉันอุตส่าห์หอบหิ้วข้ามน้ำข้ามทะเลมาเป็นเวลานาน พ่อหนูเป็นคนดี น่าชมจริง”

“ช่วยหยิบมัดกิ่งกุหลาบตอนของฉันมาทีซีจะ” ผู้บังคับการเรือหันไปพูดกับเจ้าของร้าน เมื่อเจ้าของร้านหยิบส่งให้ เขาก็รับมาแก้มัด หยิบกิ่งกุหลาบตอนกิ่งงามออกมาสองกิ่ง และกล่าวว่า “เฮ้า นี่แน่ะพ่อหนู กุหลาบพันธุ์ดีที่สุด ถ้าระวังรักษาดี ๆ จะได้ดอกโตและสีสดดงามมากทีเดียว”

เจียมกล่าวขอบคุณผู้บังคับการเรือผู้นั้นแล้วรับกิ่งกุหลาบมาถือไว้มือหนึ่ง อีกมือหนึ่งหิ้วห่อเมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ ของตน ซึ่งเจ้าของร้านได้ห่อมัดให้ใหม่อย่างมั่นคง แล้วรีบเดินออกจากร้านไป เขารู้สึกอยากจะอวดกิ่งกุหลาบแก่พ่อและมงคลเพื่อนของเขา ผู้มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันและเป็นลูกชายเจ้าของสวนไม้ดอก ซึ่งอยู่บ้านติด ๆ กัน

เมื่อเอากิ่งกุหลาบอวดพ่อของเขาแล้ว เจียมก็วิ่งไปที่สวนดอกไม้ของมงคล ซึ่งมีรั้วสังกะสีเตี้ย ๆ คั่นกลาง “มงคล มงคล” เจียมตะโกนเรียก “อยู่ที่ไหน ฉันมีอะไรอวดด้วย มาดูซี” แต่ทันใดนั้นเจียมก็ต้องหยุดชะงัก ที่พื้นดินตรงข้ามกับร่องมะเฟือง อันเป็นที่ซึ่งนายแจ่มยกให้เป็นส่วนของเขา สำหรับทำการเพาะปลูกพันธุ์ผักได้ตามใจชอบนั้น มีหญ้าแห้ง หญ้าเน่า และหญ้าที่ถอนใหม่ ๆ และยังมีดินและก้อนอิฐติดรากเป็นพวงตกอยู่เกลื่อนกลาดกลบดินแดงกว่าที่เขาได้เพาะไว้และเพิ่งออกต้นอ่อน ๆ มาได้สักสัปดาห์นี้เอง

ขณะนั้น มงคลกำลังยืนถือเสียมอยู่ในสวนของเขา เมื่อสังเกตเห็นกิริยาของเพื่อน จึงพูดว่า “ฉันเสียใจจริง ๆ ฉันกลัวเจียมจะโกรธเหลือเกิน ฉันเหวี่ยงเศษอิฐและหญ้าที่ถอนไว้ ข้ามรั้วเข้าไปโดยไม่ได้ตั้งใจเลย และไม่รู้ว่าจะเจียมปลูกอะไรไว้ตรงนั้นด้วยขอโทษนะเจียม”

เจียมแหวกหญ้าที่สุ่มอยู่นั้น พลองมองดูต้นแตงกวาเจียบอยู่ครู่หนึ่ง จึงพูดว่า “โธ่ น่าเสียดายจริง ๆ ตายหมดแล้ว” แล้วหันไปทางมงคล “แต่จะอย่างไรได้ละมงคลเองก็ไม่ว่าฉันปลูกแตงกวาไว้ที่นี่ แล้วก็แล้วไปเถอะอย่าพูดถึงมันอีกเลย”

“เออ เจียมใจดีจริง” มงคลเอ่ยขึ้น “ฉันคิดว่าเจียมจะโกรธฉันแน่เสียแล้ว แต่ฉันก็ไม่ได้ตั้งใจเลยจริง ๆ นะ”

“ไม่เป็นไร ลืมเสียเถิด พ่อฉันเคยพูดอย่างนี้เสมอ คุณนี่นะ ฉันเอาอะไรมาให้มงคลอย่างหนึ่ง”

ครั้นแล้ว เจียมจึงเล่าให้มงคลฟังถึงเรื่องผู้บังคับการเรือที่เขาพบเมื่อสักครู่นี้ แล้วจบแล้วก็ส่งกุหลาบให้กิ่งหนึ่ง มงคลดีใจมาก พรวักล่าวชอบใจเจียมอยู่เป็นนาน เจียมและมงคลชอบพอกันมาก แต่ต่อมามีเรื่องเกิดขึ้น ทำให้เด็กทั้งสองห่างเหินกัน นายมาก มาลาการ พ่อของมงคล เป็นเจ้าของสวนดอกไม้ นายมากมีข้อที่นำตำหนิอยู่อย่างหนึ่ง คือ เป็นคนที่มักจะโกรธคนอื่นง่าย ๆ ด้วยเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เสมอ ทุกครั้งพอเขาคิดว่าเพื่อนบ้านคนใดแสดงกิริยาไม่ชอบเขาแล้ว เขาก็รู้สึกโกรธและเกลียดทันทีโดยไม่พยายามใคร่ครวญถึงสาเหตุ และไม่พยายามทำความเข้าใจด้วยเลย

เมื่อมาอยู่ข้างบ้านนายแจ่มใหม่ ๆ เขารู้สึกไม่พอใจนายแจ่มเสียแล้ว เพราะมีคนเคยบอกเขาว่า นายแจ่มเป็นคนหวงต้นไม้รัก ถึงแม้ว่านายแจ่มจะแสดงตนเป็นมิตรดีด้วยตลอดเวลา นายมากก็คงยังมีความคิดเห็นอยู่เช่นเดิมนั่นเอง

นายแจ่มเป็นชาวสวนที่มีความรู้ความชำนาญ และมีไหวพริบในการปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เป็นเจ้าของสวนมะเฟือง ซึ่งขึ้นชื่อว่าให้ผลงามและมีรสดีที่สุด ผู้ที่เดินทางผ่านบ้านนายแจ่ม มักจะแวะเข้ามาดูสวนมะเฟืองของนายแจ่มเสมอ

“คุณทำอะไรนะ” นายมากถามนายแจ่มในตอนเย็นวันหนึ่ง “มะเฟืองของคุณจึงได้มีผลดกงามและรสดีนัก”

“อ้อ มีเคล็ดลับอยู่บ้างครับ” นายแจ่มตอบพลองยิ้ม

“ขอโทษ ถ้าเป็นความลับละก็ผมไม่ต้องการทราบละ ผมไม่อยากยุ่งกับความลับของผู้ที่ไม่ไว้วางใจผมหรอก”

นายแจ่มสังเกตได้ว่า เพื่อนบ้านของเขาพูดด้วยเสียงซึ่งแสดงความโกรธ แต่เขาก็มิได้โต้ตอบให้เป็นที่น่าขัดเคืองใจอย่างไร เพราะเขาถือคติว่า “คำตอบที่อ่อนหวานย่อมทำให้ความโกรธหายไป” ดังนั้นเขาจึงตอบไปด้วยน้ำเสียงอันแสดงความมีอัธยาศัยดีว่า “ผมได้ทราบว่าคุณลงทุนทำสวนดอกไม้ สิ้นเงินไปมากในปีนั้น ผมขอเอาใจช่วยให้คุณสามารถทำได้อย่างงดงามทีเดียว”

“ขอบใจครับ ไม้ดอกทุก ๆ ต้นของผมกำลังออกงามดี และผมก็ขอเอาใจช่วยให้คุณจงสำเร็จในประการทั้งปวง และโปรดอย่าลืมเรื่องต้นมะเฟืองนะครับ ไม่ใช่ผมจะอยากได้นักหрок แต่ถ้าคุณพอจะกรุณาให้ผมได้...”

นายมากพูดไม่ทันจบความที่ประสงค์จะพูดก็มีคนมาหานายแจ่ม เพื่อซื้อผลมะเฟือง และต่อจากนั้นนายแจ่มก็ต้องต้อนรับลูกค้า จนแทบไม่มีเวลาว่างตลอดเย็นวันนั้น นายมากจึงไม่มีโอกาสที่จะพูดถึงเรื่องต้นมะเฟืองด้วยอีก

วันรุ่งขึ้นนายมากขอให้ภรรยาของเขาไปหานายแจ่ม เพื่อขอกิ่งมะเฟืองตอนมาปลูกสักสองสามกิ่ง เมื่อภรยานายมากไปถึงบ้านนายแจ่มนั้น นายแจ่มและเด็กชายเจียมได้ออกจากบ้านไปเสียแล้ว เพื่อซื้อปุ๋ยและเศษไม้มาทำกระบะเพาะ ภรยานายแจ่มจึงบอกภรยานายมากว่า ตนเองไม่ทราบเรื่องเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ผลต้นนี้ เมื่อนายแจ่มกลับแล้วจะช่วยพูดให้ ครั้นตกบ่าย หญิงคนใช้นายแจ่มก็ไปหานายมาก บอกว่า ขณะนี้นายแจ่มยังไม่มีกิ่งมะเฟืองตอนที่แจกจ่ายให้ได้ และถึงแม้จะมี ก็ยังไม่อยากจะให้ใครเลย แม้แต่เพียงกิ่งเดียว

นายมากทราบดังนั้นก็โกรธ จึงพูดกับภรรยาของเขาว่า “นี่แหละสมดังคำที่ฉันเคยได้ยินมาแล้วทีเดียว ฉันจะไม่คบค้าสมาคมกับคนคนนี้อีก พุทโธ่ หวงจนกระทั่งต้นไม้” ครั้นแล้วเขาก็เรียกลูกชายมาสั่งว่า “มงคลเจ้าอย่าไปเล่นกับลูกนายแจ่มอีกเลยเถียวนะ อย่าไปคบกับเขาอีกต่อไปทีเดียว”

“ทำไมเล่าครับ คุณพ่อ” มงคลถามด้วยความสงสัย

“ไม่ต้องถาม” นายมากพูดห้วน ๆ “ทำตามที่คุณพ่อสั่งเจ้าก็แล้วกัน พ่อของเขาไม่เป็นกันเองกับพ่อเสียเลย พ่อขอห้ามไม่ให้เจ้าไปพูดกับลูกเขาอีกต่อไป”

มงคลรับปากว่าจะทำตามคำสั่งของนายมาก เขาขออนุญาตนำคำที่พ่อกำชับไว้นี้ไปบอกให้เจียมทราบด้วย นายมากก็อนุญาต เด็กทั้งสอง จึงจำต้องเหินห่างกันด้วยความอาลัยยิ่ง

เมื่อนายแจ่มทราบเรื่องนี้แล้ว ก็ได้พยายามไต่ถามถึงสาเหตุ แต่นายมากก็ไม่ยอมชี้แจงให้ทราบเลย

เหตุรำคาญเหล่านี้ เกิดขึ้นเพราะความพลัดพลั้งของหญิงคนใช้นายแจ่ม ความจริงนายแจ่มได้พูดกับภรรยาของเขาว่า สอนมะเฟืองเป็นของเจียม และเวลานี้ก็ยังไม่ถึงคราวที่ควรจะนำกิ่งมะเฟืองที่ชำไว้ลงปลูก ภรรยาของเขากำลังทำงานบ้านอยู่ จึงให้หญิงคนใช้นำคำพูดของนายแจ่ม ไปบอกนายมากอีกต่อหนึ่ง แต่หญิงคนใช้จำคำพูดไปบอกผิด ๆ พลัด ๆ ดังที่นายมากได้ยิน จึงเกิดเรื่องขึ้นดังกล่าวแล้ว

เมื่อนายมากไม่ชอบใคร เขาก็อดไม่ได้ที่จะหาเรื่องให้เป็นทีเดือดร้อนขึ้น ในสวนนายแจ่มมีต้นมะม่วงต้นหนึ่ง ขึ้นอยู่ชิดรั้วกันเขตบ้านของนายแจ่มกับนายมาก นายมากเห็นว่าเจ้าของต้นมะม่วงนี้ไม่มีสิทธิที่จะปล่อยให้มะม่วงทอดกิ่งก้านสาขา ถ้าเข้าไปเหนือที่ดินของเขา จึงได้นำเรื่องไปปรึกษาเพื่อนของเขาคนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนมีนิสัยชอบยุแยงเพื่อนของนายมากแนะนำให้นายมากบังคับนายแจ่มให้ตัดกิ่งมะม่วง ที่ยื่นล้ำเข้าไปในเขตสวนของนายมากลงเสีย ครั้นนายแจ่มไม่ยอมทำตาม เพื่อนคนนั้นก็หนุนให้นายมากยื่นฟ้องขออำนาจศาลบังคับ นายแจ่มกับนายมากจึงเป็นความกัน กินเวลายืดเยื้อหลายเดือน

วันหนึ่ง ขณะที่มงคลและพ่อของเขาอยู่ในสวน มงคลแลเห็นกิ่งมะเฟืองตอนสามสี่กิ่ง และหนังสือเล็ก ๆ เล่มหนึ่งพาดอยู่ที่รั้ว จึงเดินเข้าไปดู เห็นจดหมายฉบับหนึ่ง จ่าหน้าของถึงตนวางอยู่กับหนังสือเล่มเล็กนั้น ก็หยิบมาอ่านดู “ลูกแปลกใจจริง คุณพ่อครับ เจียมเขาส่งกิ่งมะเฟืองเหล่านี้มาให้คุณพ่อ อ่านจดหมายนี้ดูสิครับ” มงคลพูดพลางยื่น

จดหมายให้ นายมากรีบไปอ่าน ความในจดหมายมีดังนี้

“มงคล เพื่อนรัก”

ฉันไม่ทราบว่ ทำไมคุณลุงจึงโกรธครอบครัวฉัน ฉันเสียใจเหลือเกิน แต่ถึงแม้ว่า คุณลุงโกรธฉัน ฉันก็ไม่โกรธตอบคุณลุง ฉันหวังใจว่าคุณลุงยินดีรับกิมมะเฟือง ซึ่งคุณลุงเคยขอไว้เมื่อก่อนนี้ ตั้งแต่ครั้งเรายังชอบพอกัน เวลานั้นยังไม่ถึงคราวสมควรที่จะปลูกฉันจึงไม่ได้ส่งกิมมะเฟืองมาให้ บัดนี้เป็นเวลาที่จะปลูกได้ดีแล้ว จึงได้ส่งมาพร้อมทั้งหนังสือ ว่าด้วยวิธีบำรุงรักษาต้นมะเฟือง ขอได้นำไปให้คุณลุงด้วย

ช่วยเรียนคุณลุงว่า ฉันไม่ได้พูดกับมงคลเลยตั้งแต่คุณลุงสั่งห้าม ฉันหวังว่ากิมมะเฟืองที่ฉันให้คุณลุงนี้ คงจะขึ้นงอกงามดี เช่นเดียวกับที่ปลูกในสวนของฉัน ฉันอยากให้คุณลุงหายโกรธเหลือเกิน เราจะได้พูดจาเล่นหัวกันอีก

ในที่สุดนี้ ฉันขอส่งความรักและคิดถึงมายังมงคลและคุณลุงด้วย

จากเพื่อนที่รักมงคลเสมอ

“เจียม จิตรภาส”

เมื่อนายมากอ่านจดหมายของเจียมจบแล้วก็รู้สึกเอะใจ จึงพูดว่า “พ่อคิดว่าเจียมคงรักเจ้ามาก และดูท่าจะเป็นเด็กดีจริง ๆ แต่สำหรับเรื่องกิมมะเฟือง พ่อนึกว่าคงเป็นการแก้ตัวมากกว่า อย่างไรก็ตามเมื่อเขาไม่ให้มาในเวลาที่เขาขอ พ่อก็ไม่อยากได้อีกต่อไป หนังสือเล่มเล็กนั้นว่าอย่างไรบ้างล่ะ”

มงคลเปิดหนังสือว่าด้วยวิธีบำรุงรักษาต้นมะเฟือง ออกอ่านให้พ่อของเขาฟัง นายมากฟังแล้ว นิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูดว่า “เออ นี่แหละเป็นสิ่งที่ควรจะรู้จริง ๆ ที่เดียว คงเกิดการเข้าใจผิดกันขึ้นบ้างเป็นแน่ มงคล พ่ออนุญาตให้เจ้ากลับคืนดีกับเจียมได้”

“จริง ๆ หรือครับ” มงคลพูดเสียงดังด้วยความยินดีพลางตบมือ “เราจะได้สนุกกันอีกละ”

ต่อมาไม่ช้า เพื่อนผู้มีนิสัยชอบยุแหย่ก็มาหานายมาก นายมากเล่าเรื่องให้ฟัง และให้จดหมายดู เพื่อนนายมากจึงพูดว่า “นี่เป็นจดหมายตลบตะแลงที่สุดที่ผมได้เคยอ่าน”

“อย่างไรกันครับ” นายมากถามด้วยความสงสัย

“ทำไมล่ะครับ คุณไม่เห็นเห็นหรือว่าเด็กคนนี้ เอาเรื่องกึ่งมะเฟืองเหลว ๆ ไหล ๆ มาพูด เพื่อพยายามให้คุณถอนฟ้องเรื่องต้นมะม่วง นายแจ่มฉลาดพอที่จะรู้ว่า เขาคงแพ้กคาม และจะต้องเสียค่าทำขวัญให้คุณ”

“ค่าทำขวัญอะไรกัน” นายมากพูด “ผมไม่ต้องการเงินของเขา และความจริง ต้นมะม่วงก็ได้ทำความเสียหายอะไรให้กับผมเลย”

“ผมเข้าใจละ” เพื่อนนายมากพูด “นายแจ่มออกอุบายให้ลูกชายส่งกึ่งมะเฟือง เหล่านี้มาเป็นสินน้ำใจคุณ ก็เพื่อกลบบเกลื่อนเรื่องต้นมะม่วงนั่นเอง”

“สินน้ำใจ” นายมากตะโกน “ผมไม่เคยรับสินน้ำใจจากใครเลยในชีวิตของผม และผมจะไม่ยอมรับเป็นอันขาด” นายมากรู้สึกโกรธขึ้นมาอีก ในทันทีทันใดนั้น เขาถอน ต้นมะเฟือง ซึ่งมงคลเอาปลูกลงดินไว้ใกล้ ๆ ที่นั่น แล้วเหวี่ยงข้ามรั้วเข้าไปในสวนของเจียม บังเอิญตกลงตรงกระถางต้นกุหลาบ ซึ่งเจียมได้มาจากผู้บังคับการเรือ ต้นมะเฟืองที่ นายมากเหวี่ยงมาด้วยกำลังแรงนั้นตกลงตรงกิ่งกุหลาบ ซึ่งกำลังออกดอกสะพรั่ง กิ่งฉีก ออกไปจากลำต้น และกระถางก็ล้มลงแตกไปด้วย

รุ่งเช้า เมื่อเจียมมาเห็นต้นมะเฟือง ตกเกลื่อนอยู่ และเห็นต้นกุหลาบซึ่งกำลังออกดอกงามต้องเสียหายไปเช่นนั้น ก็ประหลาดใจและรู้สึกโกรธแค้นอยู่บ้าง แต่พยายามคิดว่า คงเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือเป็นการเข้าใจผิด เขานึกอยู่ในใจว่า “ถึงแม้จะมีคนจงใจแกล้งทำจริง ๆ ฉันก็ไม่ควรจะเก็บมาเป็นทุกข์เป็นร้อน ไม่เป็นไรลืมเสียเถิด” แต่เจียมก็ไม่วายที่จะเสียดายต้นกุหลาบงามของเขาอยู่ตลอดวัน เพราะในสมัยนั้นกุหลาบกำลังเป็นที่นิยมกันมาก และขณะนั้นก็ใกล้จะถึงคราวมีการประกวดกุหลาบด้วย เจ้าของต้นกุหลาบซึ่งมีดอกงามที่สุด จะได้รับรางวัลเครื่องมือทำสวนทั้งชุด ต้นกุหลาบของเจียมกำลังออกดอกงามมาก นายแจ่มจึงตั้งใจไว้ว่า จะนำเข้าประกวดชิงรางวัลกับเขาด้วย

ถึงคราวประกวด นายมากและมงคล นำต้นกุหลาบไปเข้าประกวดและได้รับรางวัลที่หนึ่ง กุหลาบต้นนั้นคือต้นที่เจียมให้มงคลไปนั่นเอง ขณะที่มงคลกำลังรับรางวัล เขาได้ยินเสียงที่จำได้ กล่าวแสดงความยินดีกับเขา

“กุหลาบของเจียมอยู่ที่ไหนล่ะ” นายมากถาม “มงคลเคยบอกกับฉันว่า เจียมก็ปลูกไว้ต้นหนึ่ง”

“ครับ ผมปลูกต้นกุหลาบพันธุ์เดียวกันนี้ไว้ต้นหนึ่ง แต่บังเอิญถูกต้นมะเฟืองที่โยนเข้ามาจากบ้านคุณลุง ทับต้นมันหักเสียแล้ว”

“ฉันเองเป็นคนโยนเข้าไป” นายมากรับสารภาพด้วยความเสียใจ “แต่ฉันไม่ได้ตั้งใจจะทำให้ต้นกุหลาบของเจียมเสียหายเลย”

มงคลพูดต่อ “นี่แหละเจียมเพื่อนรัก เอาเครื่องมือทำสวนเหล่านี้ไปเถิด ถ้าเจียมนำกุหลาบเข้าประกวดฉันเชื่อแน่ว่า เจียมจะต้องได้รับรางวัลอย่างแน่นอน”

“ขอบใจจะ แต่ฉันรับไม่ได้หรอก ฉันไม่ได้ส่งเข้าประกวดนี่” เจียมพูดพลางถอยห่างออกมา

นายมากยืนนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง ด้วยความประหลาดใจ เขาเดินเข้าไปใกล้แจ่มแล้วพูดว่า “เจียมดีต่อลูกของผมมากที่สุด คุณไม่รังเกียจไม่ใช่หรือครับ ที่เขามาเป็นเพื่อนกับลูกผม”

“มิได้ครับ ผมพอใจจริง ๆ ที่เขารักกันมาก” นายแจ่มตอบเรียบ ๆ

ต่อจากนั้น พ่อของเด็กทั้งสองต่างก็ทำความเข้าใจกันในเรื่องที่แล้วมา เมื่อนายมากได้ทราบความจริงแล้วก็พูดว่า “ผมเชื่อครับ หญิงคนใช้ของคุณคงพูดผิดไปเป็นแน่ แต่อย่าพูดถึงอีกเลยครับ ผมเสียใจจริง ๆ ที่ไม่ได้ถามกันให้รู้เรื่อง ปลอຍให้ลวงเลย

มาจนบัดนี้ ผมขอกล่าว้าด้วยความจริงใจอีกครั้งว่า ผมรู้สึกเสียใจมาก ที่ได้ทำให้
ต้นกุหลาบของพ่อเจียมเสียหาย ผมหวังว่าคุณคงจะยกโทษให้แน่ครับ”

“อ้อ ไม่เป็นไรครับ ลืมเสียเถิด” นายแจ่มและเจียมพูดพร้อมกัน หลังจากนั้น
ครอบครัวทั้งสองก็เป็นมิตรที่ดีต่อกันสืบมา

ออมไว้-ไม่ขาดสน

บทที่ ๑

หลานทั้งสอง

นายมัน วัฒนกิจ มีอาชีพเป็นพ่อค้า ก่อร่างสร้างตัวเองมาตั้งแต่อายุได้ ๒๐ ปี จนกระทั่งบัดนี้มีอายุ ๔๕ ปีแล้ว ตลอดเวลา ๒๕ ปีนั้น นายมันได้ทำการงานของตนด้วยความขยันขันแข็ง และมีความมัยยัสถ์ในการใช้จ่าย เพิ่มพูนฐานะของตน จนเป็นคนมีทรัพย์สิน พ่อที่จะใช้จ่ายบำรุงความสุขให้แก่ตนไปได้ตลอดชีวิต แต่นายมันหาได้เลิกทำการค้าขายไม่ กลับทำงานอย่างขยันขันแข็งยิ่งขึ้นอีก เวลาว่างงานค้าขาย นายมันก็มีไต่อยู่หนึ่ง พ่อป่วยคล้อยลงสักหน่อย จะเห็นนายมันพรวนดินที่ว่างในบริเวณบ้าน ทำเป็นที่ปลูกผักทำสวนครัวบ้าง รดน้ำผักที่ขึ้นงอกงามแล้วบ้าง และบางเวลาก็ซ่อมแซม เล้าไก่ที่หักพังให้ดีขึ้น

ลูกหญิงของนายมัน มีอายุได้ ๘ ขวบ ชื่อมิ่งขวัญเป็นกำพร้ามารดามาตั้งแต่เล็ก มิ่งขวัญเป็นเด็กขยันช่วยพ่อตักน้ำในร่องสวน รดผักต่าง ๆ บ้าง เอาข้าวให้ไก่กินบ้าง และช่วยทำงานในเรือนเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังของตนเสมอ นายมันทำงานบ้านเป็นนิตย เพื่อชักนำให้ลูกหญิงของตนเกิดนิสัยรักงาน ในไม่ช้ามิ่งขวัญก็เป็นเด็กที่ชอบการเพาะปลูก และขยันขันแข็งในการงานเช่นเดียวกับนายมัน วันใดนายมันกลับบ้านล่าช้ากว่าเคย มิ่งขวัญก็จัดแจงทำการงานที่ตนพอทำได้แทนเสียเอง โดยพ่อไม่ต้องออกปาก เหตุนี้ นายมันจึงรักใคร่ลูกหญิงของตนยิ่งนัก

บ้านของนายมันเป็นบ้านใหญ่ อยู่นอกเมืองออกไปทางฝั่งทะเล จึงได้รับอากาศ สดชื่นตลอดปี นายมันมักเข้าไปในเมืองตอนเช้า ทิ้งบ้านไว้ให้อยู่ในความดูแลของญาติ ห้าง ๆ และคนใช้ ส่วนเด็กหญิงมิ่งขวัญไปโรงเรียนทุกเช้า

นายมันมีแต่ลูกหญิงคนเดียวเท่านั้น จึงมีความปรารถนาที่จะพาหลานชายมาเลี้ยงไว้ ด้วยอีกคนหนึ่ง เพื่อเป็นเพื่อนเล่นกับมิ่งขวัญ และแก้ความเียบเหงาในบ้าน นายมัน ได้ตั้งใจไว้ว่า เด็กชายที่จะพามาอยู่ด้วยนี้ จะต้องเป็นคนใดคนหนึ่ง ในจำนวนหลาน ที่สนิทของตนสองคนคือ เด็กชายประหยัดและเด็กชายประยูร ซึ่งทั้งคู่มีอายุราว ๑๒ ปี นายมันมิได้พบปะเด็กทั้งสองนี้หลายปีมาแล้ว เขาจึงส่งข่าวไปยังพ่อของเด็กทั้งสอง ซึ่งอยู่คนละจังหวัด ขอร้องให้ส่งประหยัดและประยูร มาเที่ยวและพักอยู่ที่บ้านของตน ในคราวหยุดภาคเรียนปลายปี เพื่อจะได้สังเกตว่าเด็กคนไหนมีนิสัยอย่างไร

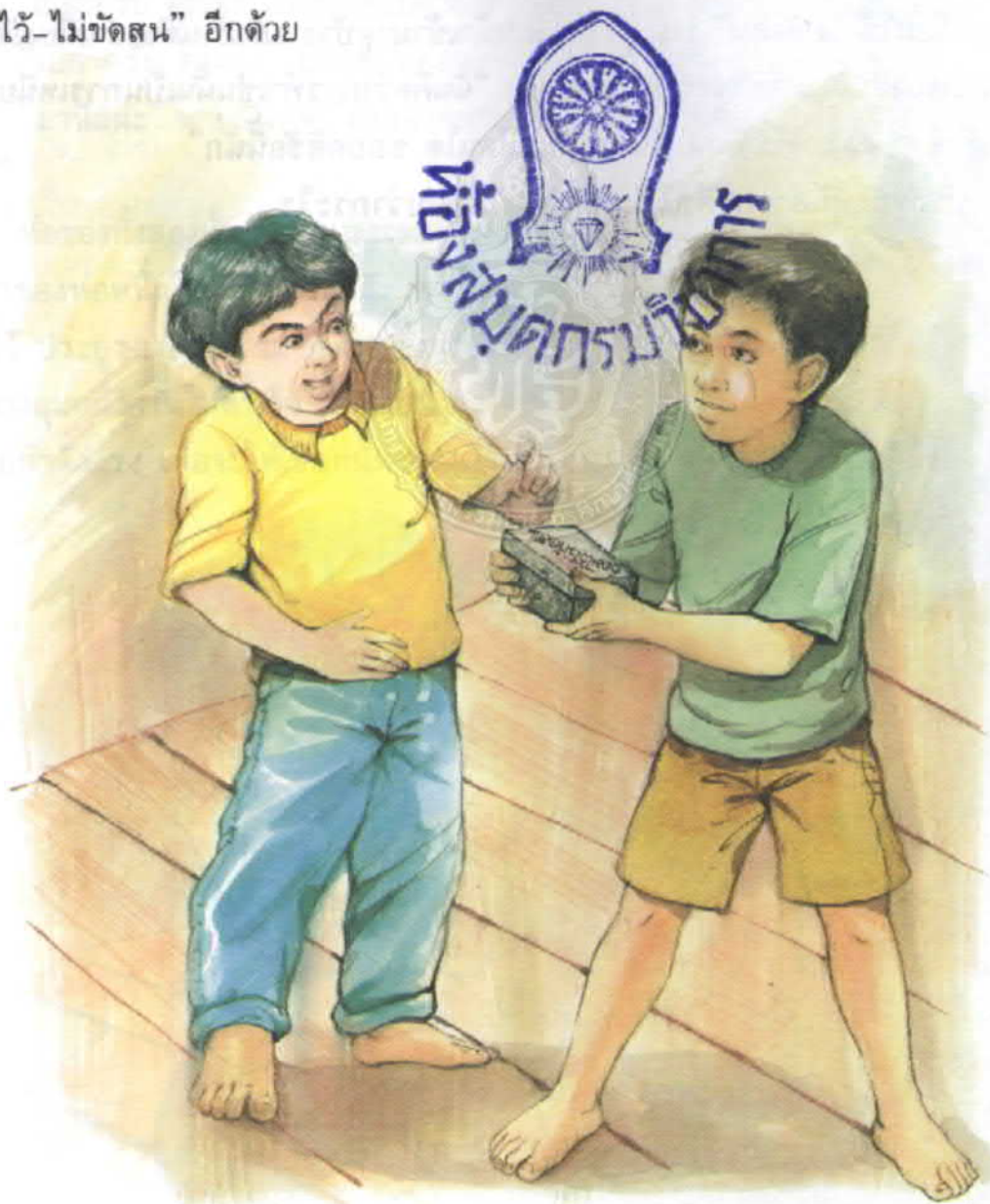
พ่อของประหยัด และพ่อของประยูร เป็นน้องชายของนายมันทั้งคู่ แต่มีนิสัย และความเป็นอยู่แตกต่างกันไกล พ่อของประยูรชอบความโก้เก๋ หูหรา เป็นคนสุรุษสุร่าย มิได้คำนึงถึงความหมดเปลืองและไม่เสียดายข้าวของเงินทองที่หมดไป สูญไปในทางต่าง ๆ ดังนั้นประยูรจึงได้รับการอบรมทางบ้าน ตามแบบอย่างพ่อของเขา และถึงกับเอาเยี่ยงอย่าง พวกคนใช้ในบ้าน ที่ช่วยกันทำให้ทรัพย์สินของในบ้าน หมดเปลืองเสียหายไป ยิ่งกว่า ที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ พวกคนใช้บอกประยูรว่า ผู้ตินั้นยอมทำอะไร ๆ ได้โดยไม่ต้อง ระมัดระวัง และต้องใช้จ่ายทรัพย์สินโดยไม่คิดถึงการประหยัด ประยูรจึงมีความเชื่อมั่นว่า ความฟุ่มเฟือย เป็นเครื่องแสดงความรุ่งเรืองของผู้ดี

ส่วนประหยัด ได้รับการอบรมทางบ้านตรงข้ามกับประยูรพ่อของเขาผู้เป็นชาวสวน มีความระมัดระวังรอบคอบ และคำนึงถึงกาลกายหน้าเสมอ พ่อของประหยัดได้พยายาม ฝึกลูกของตน ให้รู้จักกระหมัดกระหม่อม เขาเคยพูดกับลูกบ่อย ๆ ว่า “ถ้าเจ้าเป็นคน

รู้จักกระหมัดกระหมัดถั่ว เห็นค่าของเวลาแล้ว ต่อไปภายหน้าเจ้าก็จะได้เป็นที่พึ่ง
 ของตนเอง และอาจจะมั่งมี พอที่จะเผื่อแผ่ไปถึงผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าเจ้าด้วยบ้างก็ได้”

เมื่อประหยัดและประยูรมาถึงบ้านนายมัน และได้พักผ่อนอยู่ราว ๒ ชั่วโมง
 แดกก็ร่ม นายมันผู้เป็นลุงจึงพาหลานทั้งสองไปดูสวนครัว และไก่ที่เลี้ยงไว้ เมื่อพาเดิน
 จนทั่วบริเวณรอบบ้านแล้ว ก็กลับขึ้นเรือนทางบันไดหลัง

นายมันพาเด็กทั้งสอง มานั่งพักอยู่ที่ระเบียงเรือนหน้าบ้าน แล้วพูดว่า “ประหยัด
 ไปหยิบหีบบุหรีมาให้ลุงที่เถิด อยู่บนโต๊ะในห้องรับแขกนั่นแหละ” ประหยัดเดินไปหยิบมาแล้ว
 รู้สึกสนใจในหีบบุหรีซึ่งทำด้วยเงินใบนั้นยิ่งนัก เพราะบนฝาหีบ นอกจากลงถมเป็นลายไทย
 ตามที่เคยเห็นกันเป็นธรรมดาแล้ว ตรงกลางยังมีอักษรตัวโตจารึกไว้อย่างงดงามว่า
 “ออมไว้-ไม่ขัดสน” อีกด้วย

“คุณลุงครับ นี่หมายความว่าอะไรครับ” ประหยัดถาม พลงงซึ่งที่ตัวอักษรบนฝาหีบนั้น เมื่อนายมันหีบบุหรือออกมาจุดสูบแล้ว

“อ้อ นั่นเป็นคติที่ลุงถือมันมานานแล้ว ถ้าจะพูดถึงความหมายอย่างสั้น ๆ ก็คือสิ่งไรก็ตามถ้ายังใช้ได้ หรือยังเป็นประโยชน์อยู่ก็ควรเก็บรักษาไว้ก่อน ไม่ทิ้งขว้างให้เสียเปล่า เมื่อถึงคราวต้องการ ก็จะหยิบฉวยมาใช้ได้อีก ถ้าเราระวัง ไม่ใช่จ่ายให้สิ้นเปลืองเกินความจำเป็นอยู่เสมอเช่นนี้ จะไม่มีวันที่ถึงกับตกอับหรือขัดสน”

“แหม คติข้อนี้มีเพียงสี่คำเท่านั้น แต่มีความหมายเป็นเครื่องสอนใจดีเหลือเกิน” ประหยัดพูดด้วยความพอใจ “ออมไว้-ไม่ขัดสน” อ่านทวนเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง แล้วก็จ้องดูคำจารึกนั้น ด้วยอาการตรึงตรองต่อไป

“ออมไว้-ไม่ขัดสน” ประยูรชะโงกหน้าเข้ามาดูบ้าง แล้วอ่านด้วยสำเนียงล้อเลียน พลงงเงยหน้าขึ้นยิ้มเยาะ พูดกับประหยัดว่า “ฉันคิดว่าการทำเช่นนั้นเป็นการเหนียวแน่นขัด ๆ ทีเดียว และคงไม่มีคนใช้ของท่านผู้ใดคนใด ชอบคติข้อนี้นัก”

ประหยัดผู้มีความรู้สึกไปคนละทางไม่ตอบว่าอะไร

บทที่ ๒

วิธีแก้ห่อของ

วันหนึ่งนายมันออกไปรับแขกที่หน้าเรือน ครั้นแขกกลับไปแล้ว นายมันได้ยินเสียงเด็กทั้งสองพูดกันอยู่ในห้องโถง จึงร้องถามไปว่า

“ประยูร ประยัด ทำอะไรอยู่หรือเปล่า”

“เปล่าครับ คุณลุง” ประยูรตอบด้วยเสียงเนือย ๆ อย่างคนเกียจคร้าน ที่ชอบอยู่เฉย ๆ

“เปล่าครับ คุณลุง” ประยัดตอบด้วยน้ำเสียงแสดงความเสียใจ

“มานี่นะ” นายมันพูด “ทั้งสองคนนะแหละ มาช่วยกันแก้มัดของสองห่อนี้ให้ลุงที่เถิด”

ห่อของทั้งสองนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกัน มัดด้วยป่านเหนียวอย่างมั่นคง ประยัดรับเอาของห่อหนึ่งไปวางลงบนโต๊ะ พลิกห่อหาปม เมื่อพบแล้ว ก็ค่อยบรรจงแกะเงื่อนที่ผูกไว้ ประยูรคงยืนอยู่ ณ ที่เดิม ซึ่งนายมันส่งห่อของให้ และพยายามที่จะปลิ้นเชือกออกจากมุมหนึ่งครั้งไม่สำเร็จ ก็พยายามทางมุมอื่นต่อไป เมื่อเห็นว่าไม่เป็นผล ก็พยายามดึงด้วยกำลังแรง เพื่อให้เชือกนั้นขาดออก

“ไม่น่าจะผูกของให้แน่นหนาถึงเพียงนี้ รวากับว่าไม่ต้องการให้แก่ออกเลยทีเดียว” ประยูรปั่นพลาจดังพลาจ ยิ่งทำให้เงื่อนรัดตัวแน่นยิ่งขึ้น แทนที่จะคลายออก

“เอ๊ะ ประหยัด แก่ออกได้อย่างไรนะ” ประยูรร้องถาม “ในหอนั้นมีอะไรบ้าง ฉันสงสัยนักว่าคุณในห่อของฉันจะเป็นอะไร ฉันอยากให้เชือกนี้หลุดออกเร็ว ๆ เหลือเกิน ฉันต้องตัดมันละ”

“อย่า อย่า” ประหยัดร้องห้าม ขณะนี้เขาได้แกเงื่อนสุดท้ายออกแล้ว และกำลังสาวเชือกออกจากห่อเป็นเส้นยาว “อย่าตัดเลย ประยูรดูซิ เชือกนี้เหนียวดี ยาวเสียด้วยซิ เชือกที่ห่อของเธอก็เหมือนกันนะแหละ ถ้าไปตัดเสียละก็น่าเสียดายจริง ๆ ‘ออมไว้-ไม่ขัดสน’ จำไม่ได้หรือ”

“อ้อ แล้วมันเกี่ยวอะไรกับเชือกเส้นนี้ด้วยล่ะ” ประยูรพูดอย่างไม่พอใจ

“มันเป็นเชือกป่านเหนียวดีจริง ๆ นะ” ประหยัดพูด

“เออ เชือกป่าน เชือกป่านสั้น ๆ เเท่านี้เอาไปทำอะไรได้ ชื่อเขาสัก ๕ สตางค์* ก็ได้ยาวกว่านี้ถมไป กะสมบัติ ๕ สตางค์ ก็เสียดายด้วยหรือ ฉันคนหนึ่งละที่ไม่เห็นจะน่าเสียดายเลย ฉันจะตัดละ” ประยูรพูดแล้วก็หยิบมีดมาตัดเชือกที่มัดของนั้นออกเป็นท่อน ๆ เพื่อให้หลุดจากกันโดยเร็ว

“แกห่อของเสร็จหรือยัง” นายมันร้องถามพลาจก้าวเข้ามาในห้อง

“เสร็จแล้วครับ” ประยูรตอบรับโดยเร็วแล้วดึงเชือกที่ตัดขาดเป็นท่อน ๆ ทั้งที่ยังผูกเป็นปมยุ่งยุ่งอยู่ออกจากห่อ “นี่ครับคุณลุง ห่อของ”

“นี่ครับ คุณลุง ห่อของผม เชือกด้วยครับ” ประหยัดพูด

“เจ้าเก็บเชือกไว้ เป็นค่าเหนียวกี่แล้วกัน” นายมันพูด

“ขอบคุณครับ” ประหยัดตอบ “แหม เชือกป่านเส้นนี้เหนียวดีจริง ๆ”

“ประยูร” นายมันพูดต่อ “หลานเก็บเชือกเส้นนั้นไว้ด้วยก็ได้ ถ้าเห็นว่าจะใช้เป็นประโยชน์ได้”

“ไม่เป็นประโยชน์อะไรสำหรับผมหรอกครับ ขอบคุณครับ” ประยูรตอบ

“ลุงคิดว่ามันคงจะยังใช้การได้” นายมันพูดพลาจเก็บเชือก ที่ประยูรตัดออกเป็นชิ้นสั้น ๆ และมีปมอยู่หลายแห่งขึ้นถือไว้

*พิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒

อีกสองสามวันต่อมา นายมันเอาไม้มาทำเป็นรูปลิงขึ้นสองตัว แล้วส่งให้หลานทั้งสอง และอธิบายวิธีเล่นให้ทราบ ว่าจะต้องใช้เชือกเส้นหนึ่ง และไม้อีกท่อนหนึ่ง เมื่อกระตุกเชือกและผ่อนเชือกแล้ว จะทำให้ลิงไต่ขึ้นลงตามเส้นเชือกได้

“เราจะเล่นอย่างไรได้ล่ะ คุณลุงไม่ให้เชือกด้วยนี่เราจะไต่เชือกที่ไหนกันล่ะ” ประยูรถามประหยัด

“ฉันมีเชือกแล้วละ ใช้ได้ดีเสียด้วยซิ” แล้วประหยัดก็ควักเชือกป่านเส้นยาว ที่แก่ออกจากห่อของ ซึ่งเขาม้วนใส่กระเป๋ากางเกงไว้อย่างเรียบร้อย ออกมาผูกติดกับมือและตีนของลิงไม้ตามที่นายมันบอก สักครู่หนึ่งประหยัดก็ดึงเชือกทำให้ลิงไต่เชือกขึ้นไป แล้วปล่อยให้เลื่อนลงมาแล้วดึงให้ลิงไต่ขึ้นไปอีก

“ແหม ฉันทอยากได้เชือกสักเส้นหนึ่งเหลือเกิน” ประยูรบน “เอ เราจะไปหาที่ไหนนะ อ้อ นึกได้ละ ฉันทจะเอาสายรัดรองเท้ามาต่อกันเข้าก็คงจะใช้เป็นเชือกได้”

“แล้วจะเอาอะไรรัดรองเท้าล่ะ” ประหยัดถาม

“ไม่ต้องมีก็ได้ล่ะ” ประยูรตอบ พลงไปเอาสายรัดรองเท้าเส้นกลม ๒ เส้น มาต่อกันเข้าผูกกับลิงไม้อย่างที่ประหยัดทำ แต่สายรัดรองเท้าของประยูรเก่าแล้ว ทั้งยังมีปมต่ออีกด้วย เมื่อดึงเข้า ลิงไม้ได้ขึ้นไปได้สองสามทีก็ติด ครั้นประยูรดึงแรง ๆ เชือกก็ขาด ประยูรรู้สึกโกรธเป็นกำลึง เขาจึงดึงเชือกเพื่อให้ปมของมันหลุดจากมือและตีนลิง ครั้นดึงออกไม่ได้ตั้งใจ เขาก็กระชากโดยแรง มือและตีนลิงหลุดตามเชือกมาด้วย

วันรุ่งขึ้น ประหยัดให้ประยูรยืมลิงไม้เชือกของเขาเล่น ประยูรเป็นเด็กที่ไม่ระวังรักษาของ แม้แต่สมบัติของคนอื่น ดังนั้นเมื่อเล่นไปได้สักครู่ ก็ทำตีนลิงของประหยัดหักไปอีก

ประหยัดพยายามซ่อนความเสียใจ และความเสียดายของเขาไว้ด้วยอาการยิ้มแย้มกล่าวว่า “ช่างมันเถิด หักแล้วก็แล้วไป แต่เอาเชือกมาให้ฉันทเถิด เพราะฉันทคิดว่า อาจใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก”

บทที่ ๓

อุบัติเหตุ

ล่วงมาอีกหลายวัน นางมะลิซึ่งเป็นคนคุ้นเคยกับมารดาของประยูร พาลูกชายสองคนมาเที่ยวในจังหวัดที่นายมันอยู่ และได้พักอยู่ที่บ้านญาติ ในเขตอำเภอเมืองซึ่งเป็นย่านชุมนุมชน นางมะลิได้ทราบจากมารดาของประยูรแล้วว่า ประยูรก็ได้มาเที่ยวที่จังหวัดนั้น และพักอยู่ที่บ้านนายมัน นางมะลิจึงให้ลูกชายทั้งสองของตนมาเยี่ยมเยียนประยูร ซึ่งเป็นเพื่อนกันมานานแล้ว และให้ชวนประยูรไปเที่ยวที่บ้านพักของตนในเมือง

ประยูรรับคำชวนเชิญด้วยความปลื้มใจ เขามีนิสัยชอบไปเที่ยวเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูงที่เป็นลูกคนมีเงินทองเช่นเดียวกับตัวเขา เพราะเขาอาจมีอะไรต่ออะไรเล่น หรืออย่างน้อยที่สุดก็สนทนาสงูสนานเฮฮา โดยไม่ต้องเกรงใจใคร นอกจากนี้เขายังได้รับการอบรมให้คิดเห็นว่าการที่ได้ไปเยี่ยมเยียนคนใหญ่คนโต เป็นผู้ดีมีหน้ามีตา มีคนนับถือมากนั้น เป็นของประเสริฐยิ่งนัก ประยูรเห็นว่านางมะลิ เป็นผู้ที่น่านับถือยิ่งผู้หนึ่ง และลูกชายทั้งสองคนของท่าน ดูโอ้อำภาคภูมิสมเป็นผู้ดีอยู่แล้ว

วันรุ่งขึ้น เมื่อลูกชายทั้งสองของนางมะลิมารับประยูรอยู่ที่หน้าบ้านนายมันนั้น ประยูรมีความตื่นเต้นจนลุกลุกกลน ตะลึงตะลันวิ่งลงบันไดไปโดยเร็ว เด็กหญิงมิ่งขวัญซึ่งยืนดูอยู่ข้างบน เห็นประยูรทำผ้าเช็ดหน้าตกอยู่ที่พื้น จึงร้องบอกให้ประยูรทราบ

“หนูหยิบมาให้ทีเถอะ เร็ว ๆ เข้า ลูกคุณนายมะลิกำลังคอยพ้อยู่” ประยูรตะโกนบอกขึ้นไปจากข้างล่าง

หนูมิ่งขวัญไม่รู้เลยว่า ลูกนางมะลิคือใคร แต่เขาเป็นเด็กมีมารยาทดี เมื่อแลเห็นว่าประยูรกำลังอยู่ในอาการรีบร้อน จึงวิ่งลงบันไดมาโดยเร็วเพื่อหยิบผ้าเช็ดหน้าไปให้ แต่ก่อนที่หนูน้อยจะลงมาได้ถึงครึ่งทาง ก็ล้มกลิ้งตกบันไดลงมาถึงพื้นล่าง มิ่งขวัญมิได้ร้องไห้ แต่แสดงอาการให้เห็นว่า ได้รับความเจ็บปวดมาก

“เจ็บที่ไหนบ้าง ลูกรัก” นายมันถาม เมื่อวิ่งมาถึงที่เกิดเหตุ เพราะได้ยินเสียงดังดัง “หนูเจ็บที่ตรงไหนบ้าง”

“ที่นี่ค่ะ พ่อขา” หนูน้อยตอบพลางชี้ที่ข้อเท้า “หนูรู้สึกเจ็บตรงนี้แหละค่ะ แต่ไม่เจ็บมากนักหรอก” มิ่งขวัญพูดขณะที่พยายามยันตัวลุกขึ้นยืน “อยู่เฉย ๆ ก็ไม่รู้สึก แต่ถ้าขยับเข้าถึงจะเจ็บค่ะ”

“ถ้าเช่นนั้นหนอยู่นิ่ง ๆ เถิด พ่อจะอุ้มไปเอง” นายมันพูดพลางอุ้มมิ่งขวัญขึ้นกอดไว้ “หนูไปสะดุดอะไรเข้าก็ไม่รู้ค่ะ เลยตกลงมา” มิ่งขวัญบอก

ประหยัด ซึ่งวิ่งมายังที่เกิดเหตุพร้อมกับนายมัน ได้ยินเช่นนั้นจึงขึ้นบันไดตรวจดูที่ละชั้นเรื่อยไป ว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้หนูมิ่งขวัญตกลงมา ตนจะได้จัดการแก้ไขเสียเพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นพลาดพลั้ง รับเคราะห์หอย่างมิ่งขวัญอีก เขาพบเชือกกระจุกหนึ่งพันอยู่กับลูกกรงบันไดเป็นเชือกป่านที่ประยूरต์ดออกจากห่อของ ในวันก่อนนั้นเองประยूरได้ไปค้นพบเข้าในลิ้นชักที่นายมันเก็บไว้ แล้วถือติดมือมาด้วย ตามประสาคนอยู่ไม่สุขทั้ง ๆ ที่มีได้หมายจะเอาไปใช้หรือทำอะไรเลย เมื่อได้ยินเสียงนายมันเรียกไปกินข้าวก็โยนทิ้งไว้ ณ ที่นั้นเองเพราะความสะเพร่า

หนูน้อยมิ่งขวัญผู้น่าสงสารได้รับเคราะห์ ข้อเท่าเคล็ดจนบวม ประยूरรู้สึกเสียใจมาก การกระทำอย่างโง่เขลาของเขา เป็นมูลอุบัติเหตุครั้งนี้ ถึงกระนั้นก็ดี เขายังไม่มีเวลาพอที่จะแสดงความเสียใจต่อหนูมิ่งขวัญได้ เพราะลูกชายของนางมะลิ เร่งให้เขารีบไปโดยเร็ว

ตอนบ่ายวันนั้น หนูมิ่งขวัญไม่อาจวิ่งเล่นตามเคยได้ จึงได้แต่นั่งดูสมุद्रูปภาพต่าง ๆ ซึ่งนายมันตัดออกจากหนังสือพิมพ์รวบรวมไว้ให้ หนูมิ่งขวัญเป็นเด็กที่มีความอดทนดีมาก มักจะพูดว่าไม่รู้สีกเจ็บปวดที่ข้อเท้าเท่าไรนัก ประหยัดคอยเฝ้าชวนเล่น ชวนสนทนาอยู่ด้วย เพื่อมิให้มิ่งขวัญเหงา อธิบายรูปให้ฟังบ้าง ชวนเล่นหมากเก็บบ้าง เสียดกถึงบ้าง ทำให้หนูมิ่งขวัญเพลิดเพลินไปได้

“เจ้าเป็นเด็กดีมากที่สุดทีเดียว ประหยัด ในการที่แสดงความกรุณาอารี ต่อผู้ที่มีอายุน้อยกว่าและอ่อนแอกว่า” นายมันพูดแล้วยิ้มด้วยความพอใจ เมื่อแลเห็นประหยัดควักกระเป๋ายิบเชือกป่านออกมาเล่นจับตาข่าย ซึ่งเป็นการเล่นที่มิ่งขวัญชอบยิ่งนัก

ถ้าเด็ก ๆ ทั้งหลายจะคิดถึงผู้อื่นบ้าง และแสดงความเมตตากรุณาต่อเขาเหล่านั้น ก็จะทำให้โลกมีความสุขมาก การกระทำเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แสดงความหวังดีต่อกัน และคำพูดเพียงสองสามคำที่แสดงความรักใคร่เมตตาอารีต่อกันนั้นแหละ ทำให้ชีวิตเป็นสุข

บทที่ ๔

ข่าวดีของประยูร

เมื่อประยูรกลับมาถึงบ้านในค่ำวันนั้น ก็อดยิ้มไม่ได้ เมื่อแลเห็นประยัตนั่งเล่นจับตาข่ายอยู่กับหนูมิ่งขวัญ และได้พูดเข้าเป็นเชิงเยาะว่า “ประยัตจะเล่นจับตาข่ายอยู่จนตลอดคืนเทียวหรือนี่” ครั้นแล้วก็หันไปถามอาการเจ็บของหนูมิ่งขวัญ ด้วยเสียงเนือย ๆ คล้ายกับไม่อยากเอาใจใส่เสียเลย และไม่ทันที่หนูมิ่งขวัญจะตอบอย่างไร ประยูรก็รีบวิ่งออกจากห้องไปตามหานายมัน เพื่อบอกข่าวซึ่งตนได้ยินมาจากบ้านพักนางมะลิ และเป็นข่าวซึ่งประยูรเข้าใจว่า จะทำให้ตนเป็นคนสำคัญ มีหน้ามีตาคนหนึ่ง

ทันใดนั้น พอดีนายมันเข้ามาในห้อง ประยูรจึงพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงตื่นเต็นว่า “คุณลุงรู้หรือยังครับว่างานปีใหม่ที่่จะจัดให้มีขึ้นที่นี้ปีนี้นั้น จะมีการแข่งขันที่สำคัญที่สุด ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนเลย ผมอยากให้งานหนึ่ง ๆ หมดไปเร็ว ๆ เสียเหลือเกิน ผมจะไม่คิดถึงอะไรหมด นอกจากวันงานขึ้นปีใหม่ที่่เป็นวันที่ผมจะมีความสุข”

นายมันรู้สึกงงงวย จึงถามประยูรว่าเพราะเหตุอะไร วันขึ้นปีใหม่ที่่เป็นวันที่ให้ความสุขยิ่งกว่าวันอื่น ๆ

ประยูรตอบว่า “เพราะว่าคุณนายมะลิได้รับเชิญเป็นกรรมการจัดงานรื่นเริงปีใหม่ที่่จังหวัดนี้ด้วยนะครับ”

นายมันถามด้วยเสียงเรียบ ๆ ว่า “ก็แล้วอย่างไรละ”

“พุทโธ คุณลุงครับ” ประยูรพูดขึ้น “ผมจะเล่าให้ฟัง งานคราวนี้ นอกจากจะมีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ดังที่เคยมีมาแล้ว ยังจัดให้มีการประกวดยิงกระสุนแม่นสำหรับเด็กรุ่นผมอีกครั้ง เพื่อนของผมคือลูกคุณนายมะลิทั้งสองคนนั้น ชอบเล่นยิงกระสุน และมีฝีมือแม่นพอใช้ทีเดียว คุณนายมะลิจึงเสนอคณะกรรมการจัดงานรื่นเริง ขอให้มีการประกวดประเภทนี้ และท่านรับจะเป็นผู้จัดการหารางวัล แก่ผู้ชนะยอดเยี่ยมเอง คุณนายมะลียังเอาคั่นกระสุนของลูกชายมาอวดผมตั้งหลายคัน แหม งาม ๆ ทั้งนั้น และบอกว่า พรุ่งนี้จะให้คนใช้นามาให้ผมไว้งัยซ้อมมือสักคันหนึ่ง แต่ประหยัดนะเห็นจะชอบเล่นชักดาช่วยมากกว่ายิงกระสุนละกระมัง” ประยูรหันไปมองหน้าประหยัด แล้วก็หัวเราะอย่างดูหมิ่น

ประหยัดไม่ตอบว่าอะไร แต่ครั้นวันรุ่งขึ้นเมื่อประยูรได้คั่นกระสุนพร้อมด้วยลูกซึ่งนางมะลิให้คนใช้นามาให้แล้ว ประหยัดก็ขอยืมไปลองยิงดูบ้าง และปรากฏว่าเขา ก็มีความสามารถ ในการยิงกระสุนไม่น้อยกว่าประยูรเหมือนกัน ขณะนั้นนายมันอยู่ที่นั่นด้วย จึงพูดขึ้นว่า

“ประหยัด ลุงดูเจ้าก็มีฝีมือแม่นพอใช้ ถึงแม้ว่าเจ้าจะไม่ได้คุ้ยไ้อวดไว่ก่อนก็ตาม ลุงจะขอร้องนายแก้วเจ้าของสวนที่อยู่ถัดบ้านเราไป ให้ทำคั่นกระสุนให้เจ้าสักคันหนึ่ง เจ้าไปหาดินเหนียวปั้นลูกกระสุน เตรียมไว้มาก ๆ เถอะ เพื่อจะได้ซ้อมยิงไว่เข้าแข่งขันกับเขาด้วย”

“คุณลุงครับ” ประยูรขัดขึ้น “ถ้าคุณลุงจะให้ประหยัดเข้าแข่งขันด้วย ประหยัดจะต้องแต่งเครื่องแบบด้วยนะครับ”

“ต้องแต่งเครื่องแบบอะไรกัน” นายมันถาม

“ผมได้ยินคุณนายมะลิพูดว่า จะให้ลูกชายของท่านแต่งเครื่องแบบ ใช้แพรขาว ตัดเป็นกางเกงขายาว ใส่เสื้อเชิ้ตแพรสีเขียวแขนยาว สวมหมวกกับทรงแม้ดาสีขาว พันขอบด้วยแพรสีเดียวกับเสื้อเชิ้ต ถู่งเท้าสั้นและรองเท้าผ้าใบพื้นยางสีขาว ดุมที่ติดเสื้อเชิ้ต ใช้แพรสีขาวหุ้มอีกทีหนึ่ง แต่งแล้วผมเชื่อแน่ว่า คงงามมากทีเดียวครับ คุณนายมะลิจะชักชวน บรรดาลูกข้าราชการ พ่อค้า คฤหบดี ที่เข้าแข่งขัน ให้แต่งเหมือน ๆ กันด้วย”

“คตินี้ผมจะเขียนจดหมายถึงคุณแม่ตามคำแนะนำของคุณนายมะลิ และจะต้อง ขอร้องให้รีบตอบโดยเร็ว ถ้าคุณแม่อนุญาต ผมก็จะได้ไปให้ช่างตัดเสื้อที่ตัดเครื่องแบบ ให้ลูกคุณนายมะลิตัดให้ผมด้วยสำหรับหนึ่ง ผมคิดว่าคุณแม่คงไม่ขัดข้องเป็นแน่ เพราะ ท่านเคยจ่ายเงินให้ผมใช้ทุกคราวที่ขอ และไม่เคยบ่นว่าอะไรเลย”

“อ้อ” นายมันเอ่ยขึ้น พลางถอนใจแล้วยิ้ม เมื่อได้ฟังคำบอกเล่าอันยืดยาวและ รวดเร็วถึงเรื่องเครื่องแบบ “ดูเรื่องมันยืดยาวจริงนะ มาปรึกษาเจ้าตัวเขาตุ๋กก่อนเถอะ นี่นะ ประหยัด ถ้าจำเป็นจริง ๆ หรือถ้าเจ้าเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องสวมเครื่องแบบ อย่างนั้นแล้วละก็ ลุงจะจ้างช่างเขาตัดให้เจ้าชุดหนึ่ง”

“คุณลุงจะตัดให้ประหยัดจริง ๆ หรือครับ” ประยรรพุดด้วยความแปลกใจ “ผม ไม่นึกเลยว่าคุณลุงจะใจดีเช่นนี้ ผมคาดว่า คุณลุงคงไม่เห็นด้วย และคิดว่า คุณลุงคงเห็น เป็นการสุรุ่ยสุร่ายเกินไป ในการที่จะตัดเสื้อผ้ามาใช้ได้แต่เพียงวันเดียว คุณนายมะลิ ก็คงคิดอย่างผมเหมือนกัน เพราะเมื่อผมเล่าให้ฟังว่า คุณลุงจารึกคติไว้บนฝาหีบว่า ‘ออมไว้-ไม่ขัดสน’ คุณนายมะลิหัวเราะแล้วพูดว่าผมไม่ควรพูดถึงเรื่องเครื่องแบบ กับคุณลุง ผมควรจะมิจดหมายไปปรึกษากับคุณแม่ดีกว่า คุณลุงครับต่อไปนี้ถ้าผม พบคุณนายมะลิผมจะบอกว่า คุณลุงเป็นคนใจดีที่สุด และคุณนายได้เข้าใจคุณลุงของผม ผิดไปแล้ว”

“เจ้าไม่ต้องบอกดอก” นายมันพูด “บางทีนางมะลิจะเข้าใจลุงถูกต้องจริงก็ได้”

“ไม่จริงละครับ เมื่อคตินี้คุณลุงยังบอกว่าจะตัดเครื่องแต่งตัวให้ประหยัด ทั้ง ๆ ที่ คุณลุงก็ทราบว่ามีราคาแพงมาก” นายมันหัวเราะแล้วตอบว่า “ลุงรับว่าจะให้จริง ถ้าหากประหยัดเขาเห็นว่าเขาจำเป็นจะต้องใช้”

“ผมเชื่อแน่ว่า ประหยัดต้องตัด” ประยรรพุดแล้วก็หัวเราะ “มิฉะนั้นจะต้องอายเขาแย ๆ ที่เดียว เมื่อใคร ๆ เขาก็แต่งกันสวย ๆ ทั้งนั้น”

“ปล่อยให้ประหยัดเขาตัดสินใจเองเถิด” นายมันพูด

“คุณลุงครับ ผมขอให้คุณลุงมั่นใจเถอะ” ประยูรพูดอย่างรื้อรรน “ไม่ต้องตัดสินใจอะไรทั้งหมดแหละครับ จริง ๆ นะครับ คุณนายมะลิพูดไว้แล้วอย่างมันเหมาะที่จะให้ลูกของท่านแต่งเครื่องแบบอย่างที่บอกคุณลุงเมื่อกี้ ถ้าประหยัดไม่แต่งอย่างนี้จะเป็นอายเขาแน่ทีเดียว”

“ตามใจนางมะลิเถิด ในส่วนนั้นนะ” นายมันพูดเรื่อย ๆ อย่างคนใจเย็น “แต่งตัวเสียให้เรียบร้อยแล้วไปกับลุง เราไปแวะเยี่ยมนายแก้วเสียก่อน แล้วจะได้เลยไปในเมืองเพื่อว่าจ้างช่างให้ตัดเครื่องแบบให้ประหยัดด้วย ถ้าจำเป็นจะต้องแต่ง”

บทที่ ๕

ตัดสินใจตนเอง

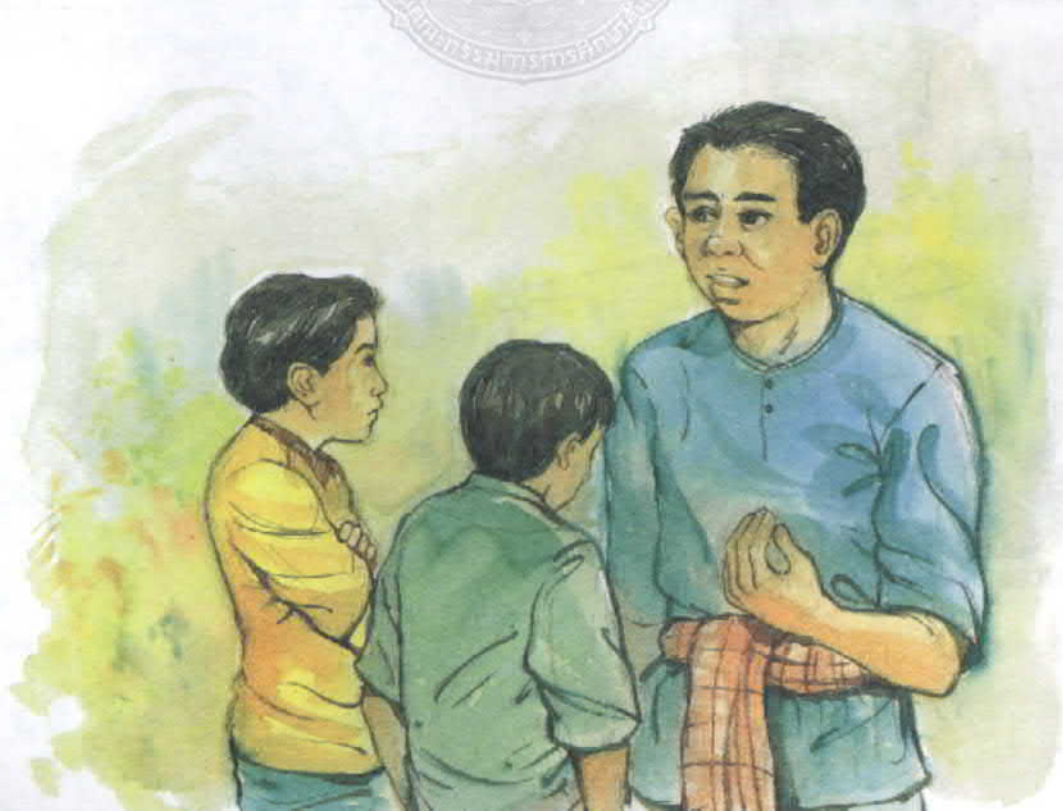
“คุณลุงพูดเข้าใจยากเหลือเกิน” ประยูรกระซิบกับประหยัดขณะเมื่อกำลังหยิบหมวก
 “ประหยัดคิดว่าคุณลุงจะให้เครื่องแบบแน่ละหรือ”

“ฉันคิดว่า” ประหยัดตอบ “คุณลุงหมายความว่าท่านจะให้ฉันเมื่อจำเป็นจริง ๆ
 หรือตามคำของคุณลุงว่า ถ้าฉันเห็นว่าจำเป็น”

“ประหยัดต้องเห็นว่าจำเป็นแน่ ไม่อย่างนั้นประหยัดก็โง่เหลือเกินละ ฉันได้เล่า
 ให้ประหยัดฟังตลอดแล้ว จะมีใครที่รู้เรื่องนี้ดียิ่งกว่าฉันได้เล่า เพราะฉันได้ไปนั่งคุย
 และกินข้าวกับคุณนายมะลิ เมื่อวานนี้เอง ทั้งได้ยินเรื่องราว ตั้งแต่ต้นจนจบกับหูของฉันเอง”

ประหยัดไม่ตอบว่าอะไรเลย เป็นแต่เพียงยิ้ม ๆ เท่านั้น

นายแก้วมีลูกชายสามคน ได้สมัครเข้าแข่งขันยิงกระสุนแม่นทุกคน เมื่อคุยกัน
 อยู่กัน ทั้งสามคนได้บอกประหยัดและประยูรว่า เขาทั้งสามไม่เคยคิดที่จะตัดเครื่องแบบ
 ดังกล่าว เพื่อสวมไปในงานเลย ทั้งในบรรดาเพื่อน ๆ ที่รู้จักกัน ก็มีอยู่เพียงสามคนเท่านั้น

ที่จะยอมหมดเปลืองในสิ่งที่ไม่จำเป็นเช่นนี้ เมื่อประยูรได้ฟังดังนั้นก็รู้สึกประหลาดใจมากที่ไม่ตรงกับความคิดหมายของตน

“ความคิดเห็นของคนเราย่อมแตกต่างกัน” นายมันพูดพลางมองดูหน้าหลานทั้งสองของตน “คนหมู่หนึ่งคิดว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นของจำเป็น แต่หมู่อื่นกลับเห็นว่าไม่เป็นของจำเป็น และไม่พึงปรารถนาเสียเลย ดังนั้นแหละลุงจึงเห็นว่า ทางที่ดีที่สุดเจ้าต้องตัดสินใจตัวเอง”

ประยูรผู้ซึ่งฟังเพื่อในเรื่องการแต่งงาน ยิ่งกว่าคิดถึงเหตุผลอันควรและไม่ควร มองไม่เห็นความหวังดีในคำแนะนำของนายมัน จึงตอบตามประสาเด็กไว้ความคิดว่า “จริง ๆ นะครับ คุณลุงใคร ๆ จะคิดอย่างไรมันผมไม่ทราบ แต่ผมเองเห็นชอบ ตามที่คุณนายมะลิท่านได้กำหนดไว้แล้วจริง ๆ” ประยูรคิดว่า เมื่อเอ่ยชื่อนางมะลิขึ้นแล้วคงจะทำให้คนทั้งหลาย ซึ่งอยู่ในที่นั้นประหลาดใจมาก แต่ครั้นเมื่อเหลียวมองไปรอบ ๆ ก็แลเห็นทุกคนต่างยืนอยู่ในหน้า

ประยูรยิ่งประหลาดใจมากขึ้นอีก เมื่อเขาได้ฟังคนกล่าวขวัญตำหนินางมะลิว่าเป็นหญิงที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย และไม่มีคนฉลาดคนใดเลย ที่จะไปขอความเห็นในกิจการต่าง ๆ ถ้านางมะลิทำอะไรเป็นแบบอย่างขึ้น ก็มีแต่คนไม่เห็นพ้องด้วย แทนที่จะทำตาม

“เป็นอย่างนี้แหละประยูร” นายมันพูดพลางยิ้มเมื่อเห็นประยูรมีสีหน้างุน “หลานควรจะจดจำไว้เสมอว่าทุกคนในโลกนี้ ย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หลานจะได้ยินคำพูดจาชมเชยคน ๆ หนึ่งในกลุ่มนี้ แต่กลับถูกครหาติเตียนในกลุ่มโน้น ด้วยเหตุนี้แหละ เราจึงต้องตัดสินใจตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร ไม่ควรคอยเห็นชอบตามคนอื่นเสมอไป”

ความคิดของประยูรในขณะนี้ ฝืนอยู่แต่ความอยากได้เครื่องแบบอย่างเต็มที่ แม้จะมีใครชี้ช่องทางที่ดีอย่างอื่นให้ เขาก็คงติดันในความคิดเห็นเดิมของเขาอยู่นั่นเอง

เมื่อออกจากบ้านนายแก้วแล้ว นายมันพาเด็กทั้งสองเดินไปตามถนนซึ่งทอดไปสู่บริเวณตลาดระหว่างทาง ประยูรยังคงพูดถึงความจำเป็นในการที่จะต้องแต่งเครื่องแบบ และเอาคำพูดของนางมะลิขึ้นมาอ้างอิงยืนยันตลอดเวลา

นายมันคงนั่งฟังเรื่อยไป มิได้โต้ตอบอย่างไร จนถึงร้านขายขนมแห่งหนึ่ง ถ้าไม่ใช่เพราะมองเห็นขนมในขวดโหล ที่วางเรียงไว้เป็นตบนั้นแล้วประยูรก็ยังคงพูดเรื่องเดิมของตน ต่อไปอีกนาน

บทที่ ๖

ใช้เงินคนละทาง

“คุณลุงครับ แวะร้านนี้ก่อนเกิดครับ ผมเอาสตางค์มาด้วยสองบาท ผมจะซื้อขนม
รับประทานสักหน่อย” ประยูรพูด

“เพราะหลานเอาสตางค์มาด้วย ถึงได้อยากกินเช่นนั้นหรือ” นายมันยิ้มแล้วถาม
“หิวจริง ๆ ครับ” ประยูรตอบ “ตั้งแต่กินข้าวเช้าแล้ว ผมยังไม่ได้กินอะไรเลย”
นายมันต้องการให้หลานของตนประพฤติตนตามใจชอบ เพื่อจะได้คุ้นสยอันแท้จริง
จึงอนุญาตให้ประยูรไปซื้อขนมที่ร้านนั้น และยืนคอยอยู่ริมถนนหน้าร้านกับประหยัด

“มาซิ ประหยัดมีสตางค์ไหมล่ะ” ประยูรถาม

“ฉันยังไม่หิว” ประหยัดตอบ

“ไม่มีสตางค์นะซี” ประยูรพูดแล้วหัวเราะเยาะอย่างตลก เขาได้รับการอบรมมาว่า
คนมั่งมีจะต้องเหยียดหยามคนจนและคนตระหนี่ แต่ขณะนั้นประหยัดกำลังนึกถึงคำสั่งสอน
ของคุณลุงอยู่

ประยูรเข้าใจผิดอีกครั้งหนึ่ง เพราะประหยัดควักสตางค์ในกระเป๋าออกมาให้ดู
เขามีอยู่สามบาท มากกว่าประยูรเสียอีก

ขณะเมื่อประยูรเข้าไปในร้านขายขนม มีชายแก่ชาดวันคนหนึ่งเดินมาถึงหน้าร้าน
ชายคนนี้เป็นคนทุพพลภาพไม่อาจประกอบอาชีพทางอื่น แกจึงรับจ้างทำความสะอาด
ตามหน้าบ้านและร้านขายของ แล้วรับเอาสตางค์ตามแต่เขาจะให้ แกเห็นว่าการทำเช่นนี้
เป็นอาชีพสุจริตดีกว่าการไปเที่ยวขอลานเขากินเฉย ๆ โดยมีได้ทดแทนบุญคุณผู้ที่
สละทรัพย์เสียเลย แกแต่งกายด้วยเสื้อผ้าเก่ามีรอยปะอยู่หลายแห่ง ไม่กวาดเก่าของแก
ที่ใช้กวาดถนนนั้น ด่วนกุดแทบจะไม่มีเหลือ ประหยัดมองเห็นแล้วก็เกิดความสงสาร จึง
ส่งสตางค์สิบ* ให้แกคนหนึ่ง ชายแกนั้นรับสตางค์ไปแล้วยกมือไหว้ ปากก็พิมพ์ให้
ศีลให้พรด้วยความปิติและรู้สึกบุญคุณ

*พิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒

ประยูรเดินออกมาจากร้าน มือหนึ่งถือถุงกระดาษซึ่งพองโตเต็มไปด้วยขนมต่าง ๆ อีกมือหนึ่งถือขนมฝรั่งแผ่นใหญ่ กัดกินมาพลาง เมื่อประยูรเดินมาถึงที่ซึ่งนายมันและประยัตยืนอยู่ ก็ยื่นห่อขนมให้ ทั้งสองคนปฏิเสธและกล่าวคำขอโทษ แล้วบอกว่ายังไม่หิว ดังนั้นประยูรเองจึงเดินกินเรื่อยไป จนขนมพร่องไปกว่าครึ่ง ทันใดนั้นเขาก็หยุดเดิน และพูดว่า

“ขนมปังจืดนี้ไม่เห็นอร่อยเลย สู้ขนมฝรั่งก็ไม่ได้ ฉันกินไม่ลงแล้ว” แล้วตั้งท่าจะโยนห่อขนมที่ยังเหลืออยู่ลงในคูข้างถนน

“โธ่ น่าเสียดาย ขนมยังดี ๆ อยู่จะเอาไปทิ้งเสียทำไมนะ” ประยัตพูด “ให้ฉันยังดีกว่าเอาไปทิ้งเสียอีก”

“อ้าวก็ประยัตบอกว่ายังไม่หิวไม่ใช่หรือ” ประยูรพูด

“เดี๋ยวนี้ฉันยังไม่หิวจริง ๆ แต่ต่อไปฉันอาจหิวได้นี่นะ”

“เอ้า จะเอาไปทำอะไรก็เอาไปเถิด ฉันหมดอยากเสียแล้ว” ประยัตรับถุงขนมมาห่อพับให้เล็กลงแล้วยัดใส่กระเป๋าไว้

บทที่ ๗

ผู้ยากจน

“ผมรู้สึกเหนื่อย และไม่ค่อยสบายเสียแล้ว” ประยูรพูดเสียงอ่อย ๆ “เราขึ้นจักรยานสามล้อไปกันเถิดครับ”

“นักยิงกระสุนรูปร่างล่ำสันอย่างหลาน ดูไม่น่าจะเหนื่อยเร็วอย่างนี้เลย” นายมันพูด “ขนมคงเข้าไปทำพิซละซี อีกสักครู่ก็จะถึงตลาดแล้ว รถก็มีคันเดียวจะไปด้วยกันทั้งสามคนอย่างไรได้ ไปนั่งพักให้หายเหนื่อยกันที่นั่นสักครู่ก็แล้วกัน”

ที่ข้างถนนนั้นมีเรือนเล็ก ๆ หลังจากจากอยู่หลังหนึ่ง ยกพื้นเรือนขึ้นไปพอผู้ใหญ่ขนาดสูงปานกลาง เดินลอดได้อย่างสบายโดยไม่ต้องก้ม พื้นดินใต้เรือนปราบเรียบเสมอกัน มีเด็กหญิงอายุราว ๕ ขวบคนหนึ่ง ๗ ขวบคนหนึ่งนั่งเล่นอยู่บนแคร่ซึ่งปูด้วยฟาก มีไม้กระดานแคบ ๆ ทอดเป็นสะพานข้ามคู ซึ่งคั่นระหว่างถนนกับเรือนหลังนั้นริมถนนตรงสะพานข้ามคู มีต้นก้ามปูใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาทำให้บริเวณนั้นร่มเย็น ที่ข้างต้นก้ามปูมีเด็กชายคนหนึ่งอายุราว ๔ ขวบ นั่งอยู่บนแคร่ มีกระຈาดใส่ผลไม้ม่วงและชมพูวางอยู่ตรงหน้า

นายมันนำหลานทั้งสอง เข้าไปซื้อชมพูกีน และอาศัยนั่งพักอยู่ครู่หนึ่ง ครั้นแล้ว นายมันจึงพูดขึ้นว่า

“พ่อหนู ขอน้ำให้ลูกกินสักหน่อยเถิด”

เด็กชายที่ขายชมพูตอบว่า “คอยประเดี๋ยวนะครับ ผมจะไปตักน้ำฝนในโอ่งบนเรือน มาให้ครับ” แล้วก็วิ่งข้ามสะพานซึ่งทอดข้ามคูไปโดยเร็ว เด็กคนนั้นชื่อสมบัติ

นายมันรู้สึกสนใจในเด็กชายสมบัติมาก เพราะสังเกตดู เป็นเด็กที่มีลักษณะฉลาด ชื่อ ๆ พูดจาอ่อนน้อม แต่ดูมีสีหน้าเศร้า และเครื่องแต่งตัวก็มีเพียงกางเกงดำขาสั้นเก่า ๆ มีรอยปะสองสามแห่งตัวเดียวเท่านั้น นายมันมองไปทางใต้ถุนเรือนที่เด็กหญิงทั้งสอง กำลังนั่งเล่นตุ๊กตาอยู่ แม้ตุ๊กตานั้นจะทำด้วยผ้าเก่าคร่ำคร่า จนไม่น่าดูแล้วก็ตาม เด็กทั้งสอง ก็ยังคงเล่นอยู่อย่างเพลิดเพลิน เด็กหญิงทั้งคู่มีเค้าหน้าละม้ายเด็กชายที่ขายชมพูมาก การแต่งตัวก็เป็นลักษณะเดียวกันคือ คงนุ่งแต่ผ้าชิ้นเก่าสีซีด ๆ เท่านั้น และไม่ได้ใส่เสื้อ จึงเห็นได้ง่ายว่า คนโตค่อนข้างผอมเชียวผิดธรรมดา

“สมบัติคอยระวังน้อง อย่าให้ออกไปเล่นที่แดดนะ ประเดี๋ยวจะกลับเจ็บไปอีก เพิ่งหายไข้ใหม่ ๆ” นายมันได้ยินเสียงผู้หญิงพูดอยู่บนเรือนหลังนั้น

เด็กชายสมบัติลงมาจากเรือน แล้วบอกให้น้องกลับขึ้นไปเอาขันน้ำให้นายมัน นายมันกล่าวขอบใจ ครั้นต็มน้ำแล้ว นายมันจึงชวนเด็กชายสมบัติสนทนาด้วย และชักใช้ถึงความเป็นอยู่ในครอบครัว ได้ความว่า พ่อของสมบัติตายเสียแล้ว ยังอยู่แต่แม่ ซึ่งบัดนี้ ขาเสียทั้งสองข้าง เพราะเป็นอัมพาต เดินไปไหนไม่ได้ และมีน้องหญิงสองคนซึ่ง กลับขึ้นเรือนไปเมื่อสักครู

สมบัติเล่าต่อไปว่า “เราช่วยกันหากินครับ พอถึงหน้ามะม่วงและชมพู ผมเก็บมะม่วงและชมพูขาย เมื่อเหลือจากใช้จ่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ซื้อกระดาษหนังสือพิมพ์เก่า ๆ มาทำถุง ส่งไปขายตามร้านในตลาด บางทีก็เพียงแต่ไปรับกระดาษมาจากร้านชำใหญ่ ๆ ตัดแบ่งเปียกทำถุงไปส่ง แต่ได้ค่าจ้างน้อยนัก”

ในที่สุดนายมันถามว่า “ให้ฉันขึ้นไปเยี่ยมแม่ของหนูสักหน่อยได้ไหม”

“เชิญครับ” สมบัติตอบแล้วเรียกน้องสาวคนโตให้ลงจากเรือน มานั่งขายผลไม้แทนตนเองให้นายมัน ประหยัด และประยูรไปขึ้นเรือน

บนเรือนนั้น ถึงแม้จะไม่สู้กว้างขวางนักแต่จัดสะอาดและเรียบร้อย พื้นกระดานเปลี่ยนเป็นมัน เพราะได้รับการเช็ดถูให้สะอาดอยู่เสมอตามข้างฝาและเพดานไม่มีใยแมงมุมจับอยู่เลย ตัวเรือนค่อนข้างจะทรุดโทรม หญิงในวัยกลางคนมารดาของสมบัติและลูกหญิงคนเล็ก กำลังนั่งช่วยกันหาแบ่งเปียกที่กระดาษหนังสือพิมพ์ เพื่อทำถุงไปส่งที่ร้านในตลาด

“น่าอึดอัดเหลือเกิน และน่ากลัวด้วย” ประยูรบ่นกับประหยัด เมื่อก้าวขึ้นไปบนเรือนด้วยฝีเท้าหนัก จนรู้สึกว้าวุ่นโยกเยก “ฉันไม่เคยเห็นใครอยู่บ้านเช่นนี้เลย”

“คนที่ยากจนอย่างนี้น่าสงสารเหลือเกินนะ” ประยูรพูดเบา ๆ กับประหยัดต่อไป ขณะที่นายมันกับมารดาของสมบัตินั่งสนทนากันอยู่ทางหนึ่ง “ฉันอยากให้คุณแม่ส่งเงินมาให้ฉันอีกมาก ๆ ฉันจะได้ช่วยเหลือคนจน ๆ พวกนี้บ้าง เวลานี้ถ้าฉันมีเงินสักห้าบาท แต่...” ประยูรพูดพล่ามพลางเอามือล้วงกระเป๋ากางเกง “แต่สตางค์อันสุดท้ายของฉันก็ได้ใช้ เป็นค่าขนมไปหมดแล้ว เวลานี้ฉันอยากมีเงินสักสองสามบาท* จริง ๆ จะได้แจกให้คนจน ๆ เหล่านี้บ้าง”

ประหยัดนั่งนิ่งเงียบอยู่ตลอดเวลา รู้สึกเศร้าใจในสภาพของครอบครัวนี้ มากเท่ากับประยูร แต่ความเศร้าที่เกิดขึ้นในใจของเด็กคู่นี้ มีลักษณะแตกต่างกันอยู่

ถ้าเพียงแต่ ประสงค์จะทำความดีและแสดงความเมตตากรุณาเท่านั้น ก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลย และล้าพังความเศร้าใจ ย่อมไม่อาจช่วยผู้อื่นได้ สิ่งสำคัญที่สุดนั้นคือการช่วยเหลือจริง ๆ จะช่วยได้มากน้อยเท่าไรไม่เป็นข้อสำคัญ

*พิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒

บทที่ ๘ เครื่องแบบชนิดไหน

เมื่อเข้าเขตอำเภอเมืองแล้ว ประยูรจึงลืมหูลืมตาหันหน้าเศร้าใจที่ได้พบเห็นมาแล้วเสียสิ้น เขากำลังเดินผ่านที่ว่าการอำเภอเมือง ผ่านตลาดซึ่งกำลังติด มีผู้คนจอแจ ขณะนี้ความคิดของเขากลับวกเวียนไปหาเรื่องเครื่องแบบที่จะสวมไปแข่งขันยิงกระสุนอีก ทำให้เขาลืมเรื่องอื่น ๆ หมด

“เข้าไปว่าจ้างตัดเครื่องแบบกันเถอะครับคุณลุง” ประยูรเตือนนายมัน เมื่อเดินมาถึงร้านตัดเสื้อ ที่ค่อนข้างใหญ่ร้านหนึ่ง มีชื่อร้านตรงกับชื่อที่คุณนายมะลิพูดว่า จะให้เป็นผู้ตัดเครื่องแบบให้ลูกชายทั้งสองคน

“คุณลุงครับ” ประยัดพูด “ผมคิดว่าเครื่องแต่งกายชุดใหม่สำหรับแต่งในการแข่งขันยิงกระสุนนั้นไม่จำเป็นสำหรับหลานเลย หลานขอขอบคุณคุณลุงเป็นอย่างยิ่งที่จะตัดให้ใหม่ แต่หลานเห็นว่าไม่มีความจำเป็นอย่างใด ที่จะต้องตัดเครื่องแบบใหม่ให้เสียสตางค์อีก และใช้ได้วันเดียวเท่านั้น หลานมีเครื่องแบบลูกเสือก็เรียบร้อยดีแล้ว และการแต่งเครื่องแบบลูกเสือไปในที่ใด ๆ ย่อมแสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยและงามตา”

“เราเข้าไปดูในร้านกันก่อนเถิด” นายมันพูด “บางทีเมื่อแลเห็นผ้าแพรสวย ๆ สีงาม ๆ เข้าแล้ว หลานอาจจะกลับใจก็ได้”

“ผมขอรับรองครับ” ประยัดพูด “ความตั้งใจของผมจะไม่เปลี่ยนแปลงเลย”

ช่างตัดเสื้อนำผ้าแพรสีขาว และสีเขียว ๒-๓ ม้วน ซึ่งได้รับสั่งซื้อมาเป็นพิเศษตามคำบอกกล่าวของนางมะลิพร้อมทั้งเครื่องประกอบอื่น ๆ ในการตัดเครื่องแบบให้ลูกนางมะลิ ออกมาให้ดู ประยูรยิ่งตื่นเต้นอยากได้ยิ่งขึ้น

นายมันเห็นประยูรตื่นเต้นมากเช่นนั้น จึงถามช่างตัดเสื้อว่า “ถ้าฉันจะให้ตัดตามแบบของคุณนายมะลิ ขนาดเด็กสองคนนี้จะคิดชุดละเท่าไร”

ช่างตัดเสื้อตอบว่า “ชุดละร้อยบาท* ถ้วนครับ”

นายมันนั่งตริกตรองอยู่สักครู่หนึ่ง ถามช่างอีกว่า “เครื่องแบบลูกเสือ สำหรับเด็กสองคนนี่เล่า ขายเป็นชุดละเท่าไร”

นายช่างตอบว่า “ชุดละห้าสิบบาทเศษเท่านั้นแหละครับ ถ้าซื้อสองชุดผมจะลดให้อีก”

นายมันหันมาทางหลานทั้งสอง พุดขึ้นว่า “หลานจะว่าอย่างไร ถ้าตัดเครื่องแต่งตัวสำหรับสวมไปแข่งขันยิงกระสุนวันเดียว จะต้องเสียเงินถึงร้อยบาท แล้วก็ใช้แต่งไปไหนไม่ได้อีกเลย แต่เงินร้อยบาทนั้น ถ้าจะเอามาซื้อเครื่องแบบลูกเสือ หลานยังจะซื้อได้เกือบ ๒ ชุด และเมื่อถึงคราวโรงเรียนเปิด หลานจะได้ใช้แต่งตัวไปโรงเรียนได้ด้วย”

ประยูรพุดขึ้นอย่างทुरนทुरายว่า “พุทโธ คุณลุงครับ กว่าโรงเรียนจะเปิดก็อีกเดือนกว่า แล้วเราค่อยตัดทีหลังก็ได้ ของเก่าก็ยังมียู่”

“ของเก่ามียู่ก็จริง และเมื่อได้ใหม่แล้วมิใช่ว่าเราจะไม่ใช่หรือทิ้งมันเสีย เราเอาไว้ใช้ผลัดเปลี่ยนกันไปต่างหาก” นายมันชี้แจง แล้วหยิบธนบัตรออกมาวางไว้ตรงหน้าประยูรและประยูรคนละร้อยบาท

“นี่นะหลานรัก ลุงให้เงินคนละร้อยบาทให้เจ้าเลือกใช้ตามความพอใจ จะซื้อเครื่องแบบลูกเสือหรือจะตัดชุดยิงกระสุนก็ตามใจ ประยูรจะซื้ออะไร”

“เครื่องแบบลูกเสือก็ดีเหมือนกันครับ” ประยูรตอบอ้อมแอ้มเพราะเกรงใจลุง แต่ที่จริงอยากได้เครื่องแต่งยิงกระสุนมากกว่า “คุณลุงบอกว่าถูกกว่ากันตั้งครึ่ง ถ้าเช่นนั้น ก็คงมีเงินเหลืออีกมากนะซีครับ”

“ถูกแล้ว จะมีเงินเหลือราวห้าสิบบาท”

“ห้าสิบบาท หลานอาจซื้ออะไรต่ออะไรได้อีกหลายอย่างด้วยเงินห้าสิบบาท แต่ถ้าหลานตกลงเลือกเอาเครื่องแบบลูกเสือ หลานก็ไม่มีเครื่องแบบยิงกระสุนเหมือนลูกคุณนายมะลินะซีครับ”

“แน่นอน” นายมันตอบ

“เฮอ” ประยูรถอนใจ พลังมองดูผ้าแพรสีเขียว สีขาว และเครื่องประกอบต่าง ๆ

*ค่าของเงินสูงกว่าปัจจุบันมาก

ที่วางอยู่ตรงหน้า “คุณลุงครับ ถ้าคุณลุงไม่ว่าอะไรแล้ว ผมขอเลือกเอาเครื่องบินอิงกระสุนละครับ”

“ลุงไม่ว่าอะไรหรอก” นายมันพูด “เลือกเอาตามใจเถิด เพราะเงินร้อยบาทนี้เป็นของเจ้าแล้ว”

“ขอบพระคุณครับ คุณลุง” ประยูรพูด “สำหรับเครื่องบินลูกเสือ นั้น กว่าจะต้องการใช้ก็อีกนาน ปีหน้าคุณพ่อของผมคงซื้อให้ใหม่ และวันขึ้นปีใหม่คราวนี้ คุณแม่ก็คงจะส่งเงินมาให้ผมใช้อีก”

นายมันมิได้ตอบว่าอะไรต่อไปอีก จัดแจงสั่งช่างให้ตัดเครื่องแต่งตัว สำหรับเข้าแข่งขันยิงกระสุน ตามแบบของนางมะลิให้ประยูรชุดหนึ่ง กำชับให้แล้วเสร็จภายในสัปดาห์นั้น ประยูรรู้สึกปลื้มใจมาก และรู้สึกตื่นเต้นจนปรากฏออกมานอกหน้า

เมื่อเสร็จจากจัดการเรื่องของประยูรแล้วนายมันหันมาถามประยัดว่า “ประยัด เงินร้อยบาทนี้หลานจะใช้ทำอะไรบ้าง หลานจะต้องการอะไรก่อน อยากได้อะไร ก็พูดมาเถิด ไม่ต้องเกรงใจลุงหรอก”

“ผมอยากได้เครื่องบินลูกเสือครับ คุณลุง”

นายมันซื้อเครื่องบินลูกเสือ ซึ่งตัดไว้เสร็จเรียบร้อยแล้วทั้งชุด พร้อมด้วยหมวกให้ประยัดทันที และยังมีเงินเหลืออยู่อีกสี่สิบบาทกว่า

“จะเอาอะไรอีกล่ะ” นายมันถาม

ประยัดนิ่งไปครู่หนึ่ง แล้วบอกว่า “เงินสี่สิบบาทที่เหลือนี้ผมอยากซื้อเสื้อกางเกงสองสามตัว ให้แก่เด็กชายชมพูที่ดักน้ำมาให้เรากิน คุณลุงจะเห็นเป็นอย่างไรครับ”

“หลานคิดเช่นนั้นก็ดีแล้ว” นายมันพูดพลางตบไหล่ประยัดด้วยความพอใจ “การแสดงความเอาใจใส่และเมตตาอารีต่อผู้อื่น นับว่าเป็นการแสดงความเป็นมิตรแท้ เราไปหาซื้อเสื้อผ้าให้เด็กคนนั้นกันเถิด ลุงจะให้หลานเป็นคนเลือกซื้อเอง ลุงมีความยินดีและอึ้งใจมาก ในการกระทำของหลานครั้งนี้ ผลแห่งความดีของหลานคงปรากฏอยู่ในใจของหลานเอง ไม่ต้องการอะไรอีกแล้วไม่ใช่หรือ ไปกันเถอะ”

เมื่อเลือกซื้อผ้า เพื่อไปให้เด็กชายสมบัติได้พร้อมแล้ว ยังมีสตางค์เหลืออยู่อีก ประยัดจึงขออนุญาตลุงของเขา ให้ซื้อตุ๊กตาอีกสองตัวเพื่อนำไปให้น้องของสมบัติอีกด้วย นายมันอนุญาตด้วยความเต็มใจ แล้วชวนขึ้นรถจักรยานสามล้อกลับ เพราะสายมากแล้ว แดดจัด และได้ตกลงกันว่า เมื่อผ่านบ้านเด็กชายสมบัติก็จะแวะลงเอาเสื้อผ้าให้เสียทีเดียว

ประหยัดกับประยูร นั่งรถมาด้วยกัน คันหนึ่งแล่นออกหน้า นายมันนั่งรถอีกคันหนึ่งตามมาข้างหลัง ครั้นถึงบ้านเด็กชายสมบัติจึงบอกให้รถหยุด มองดูไม่เห็นใครอยู่ข้างล่างเลย คงขึ้นไปบนเรือนกันหมดแล้ว ประหยัดลงจากรถจะวิ่งข้ามคูไปขึ้นเรือน

“เดี๋ยวก่อน หยุดก่อน ลุงจะขึ้นไปด้วย” นายมันพูดด้วยน้ำเสียงแสดงความอึดอัดใจ “ลุงอยากดูว่าเขาจะตีอกตีใจกันเพียงไร”

“ผมก็อยากดูครับ” ประยูรพูดขึ้นบ้าง “ประหยัด จัมนไปด้วยคนซิ”

เมื่อประยูรเห็นความชื่นชมยินดี และความตื่นเต้นของสมบัติกับน้องหญิงของเขาทั้งสองคน ที่ได้รับเสื้อผ้าและตุ๊กตาที่ประหยัดให้แล้ว ก็พลอยอึดใจไปด้วย ครั้นได้ยินสมบัติและแม่ของเขากล่าวคำขอบคุณ ประยูรก็ถอนใจแล้วพูดว่า

“อีกสองสามวัน คุณแม่คงส่งเงินมาให้ฉันใช้บ้างและฉันจะนำมาเอื่อเพื่อครอบครัวนี้ เช่นเดียวกับประหยัดเหมือนกัน”

เข้าบ้านไปเล่น

พี่สาวและพี่ชายได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

"พี่สาว พี่ชาย" พี่สาวและพี่ชาย

"พี่สาว พี่ชาย" พี่สาวและพี่ชาย

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ก่อนกลับ พี่สาวและพี่ชาย

ได้พากันไปเล่นที่สวนสาธารณะ

ได้เล่นกันอย่างสนุกสนาน

ครั้นกลับมาถึงบ้านแล้ว ประยูรรู้สึกตื่นเต้นยิ่งขึ้น เมื่อได้เห็นคันกระสุนอันงดงาม ที่นางมะลิให้คนใช้นำมาให้ เขาหยิบคันกระสุนนั้น ขึ้นมาดูด้วยมืออันสั่นเทา ปากก็พูดพร่ำไปพลาง

“ประหยัดเห็นไหม คันกระสุนคันนี้คุณนายมะลิส่งมาให้ฉัน วิเศษเหลือเกิน วิเศษแท้ ๆ เครื่องแต่งตัวของฉันก็วิเศษ คันกระสุนก็วิเศษ งานก็วิเศษ ฉันต้องพยายามเอารางวัลคราวนี้ให้ได้”

“พี่ประยูร” หนูมิ่งขวัญพูด “หนูไม่เข้าใจเลยว่าทำไมพี่จึงเรียกคันกระสุนนี้ว่า คันกระสุน ‘วิเศษ’ พี่พูดว่า ‘วิเศษ’ บ่อยจริง ๆ ‘วิเศษ’ แปลว่าอะไร เครื่องแต่งตัว ‘วิเศษ’ เอย การแข่งขัน ‘วิเศษ’ เอย วันงานขึ้นปีใหม่วิเศษเอย และยังทำอะไร ๆ ก็ ‘วิเศษ’ ไปทั้งนั้น”

“อ้อ ‘วิเศษ’ แปลว่า หนูไม่รู้หรือหรือว่า ‘วิเศษ’ แปลว่าอะไร มันแปลว่า มันเป็นคำที่ใคร ๆ เขาก็พูดกัน มันแปลว่า มันแปลว่า ‘วิเศษ’ นะซี”

หนูมิ่งขวัญหัวเราะ พูดว่า “‘วิเศษ’ แปลว่า ‘วิเศษ’ หนูไม่เข้าใจเลย”

“ถ้าหนูไม่เข้าใจ” ประยูรพูด “มันก็ไม่ใช้ความผิดของพี่ พูดให้ชัดเจนกว่านี้ไม่ได้ พี่คิดว่าทุกคนแม้แต่เด็กเล็ก ๆ ก็รู้จักคำนี้ ไม่มีใครอธิบายได้ง่าย ๆ เหล่านี้ได้หรอก ที่พี่พูดว่า การแข่งขัน ‘วิเศษ’ ในวันงานขึ้นปีใหม่นั้น ‘วิเศษ’ ก็คือใหญ่โตน่าดู อย่าพูดกันอีกเลยเสียเวลาเปล่า ๆ”

สำหรับประยัตน์นั้น แม้จะรู้สึกพอใจ และอยากได้คันกระสุนมากเพียงไร ก็ซ่อนความรู้สึกนั้นไว้ในหน้า ขณะเมื่อประยูรอวดคันกระสุนของตนนั้น ประยัตน์ก็ได้แต่ยิ้ม ๆ ขณะนั้นนายมน้นำคันกระสุนเก่า ๆ เข้ามา ส่งให้หลานทั้งสองคนละคัน พร้อมกับบอกว่า

“กระสุนสองคันนี้ ลุงยืมมาจากคนข้างบ้าน ให้หลานทั้งสองใช้สำหรับซ้อมยิง ดูก่อน เมื่อจวนวันงานจึงใช้อันใหม่ซ้อม คันกระสุนของประยูรมีแล้ว ส่วนของประยัตน์ นายแก้วบอกว่าอีกสองสามวันก็จะแล้ว คิดว่าคงจะได้ทันใช้ซ้อมยิงก่อนวันงานหลายวัน”

ประยูรกับประยัตน์ฉวยคันกระสุนคนละคัน ตรงไปที่ทุ่งหลังบ้าน ณ ที่นั้นเขาพบคนใช้ กำลังทำรูปกาเสียบไม้ปักไว้ตรงกลางทุ่ง สำหรับเป็นเป้าให้เด็กทั้งสองหัดยิง ทั้งลูกกระสุนซึ่งปั้นด้วยดินเหนียว ก็เตรียมไว้พร้อมเสร็จ ประยัตน์กับประยูรมาหัดยิงเป้านี้ ทุกเช้าและทุกเย็น จนปรากฏว่ามีฝีมือแม่นยำด้วยกันทั้งคู่ ยิ่งวันงานใกล้เข้ามาเด็กทั้งสอง ยิ่งมีความรู้สึกตื่นเต้นมากขึ้น

บทที่ ๔ เข้าวันแข่งขัน

เข้าวันกำหนดแข่งขันยิ่งกระสุนนั้น อากาศแจ่มใสแต่ลมค่อนข้างแรงกว่าทุกวัน ทั้งประหยัดและประยูรต่างรู้สึกตื่นเต้นด้วยกันทั้งคู่ สำหรับประยูรคงตื่นเต้นอย่างมากมาย เช่นเคย เขากินอาหารเข้าอย่างรีบเร่ง จนนายมันต้องดูเอาเป็นหลายครั้ง และเมื่อกินข้าวไปได้ราวครึ่งหนึ่งของที่เคยก็อิ่ม ส่วนประหยัดแม้จะรู้สึกตื่นเต้นอย่างไรก็พยายามข่มใจไว้ ไม่แสดงออกมานอกหน้า

พอกินอาหารเสร็จแล้ว ประยูรก็รีบสวมเครื่องแต่งกายชุดงาม แล้วเข้าไปหานายมันด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจ

นายมันหันมาดูประยูร แล้วพูดว่า “เออเนาะประยูร ทำไมรีบร้อนแต่งไว้แต่เข้านักเล้า ประเดี๋ยวก็ยับเสียหมดเท่านั้น”

ประยูรตอบว่า “ไม่เข้าดอกครับ นี่ก็จน ๙.๐๐ น. แล้ว ลูกคุณนายมะลิบอกว่า จะมารับผมเวลา ๑๐.๐๐ น.”

ขณะนั้นประหยัดกับมิ่งขวัญ กำลังนั่งคุยกันอยู่ มิ่งขวัญเห็นประยูรแต่งตัวสวย เช่นนั้น ก็รู้สึกชอบใจตามประสาเด็ก หันไปถามประหยัดว่า

“ทำไมพี่ประหยัด ไม่แต่งตัวอย่างพี่ประยูรเล่า”

“พี่แต่งเครื่องแบบลูกเสือ ก็เรียบร้อยดีแล้ว ทั้งยังใช้แต่งต่อไปได้เสมออีกด้วย”

หนูมิ่งขวัญไม่พูดว่าอะไร แต่หันไปพูดกับนายมันว่า

“คุณพ่อคะ ขอร้องหนูหายเกล็ดแล้ว วันนี้หนูไปทำงานด้วยคนนะคะ หนูขอบคุณพี่ประหยัดเหลือเกิน ที่คอยชวนให้เพลินในระหว่างเวลาเจ็บ อ้อ ถุงเท้าของพี่ประหยัด ซึ่งขาดที่ส้นนั้น หนูปะให้แล้วละ” พูดแล้วหนูมิ่งขวัญก็วิ่งไปเอาถุงเท้าจากห้องของตน มาส่งให้ประหยัด

นายมันขอเอาไปพิจารณาดูแล้วพูดว่า “ลูกเย็บตะเข็บไม่ค่อยจะเสมอกันเลย”

“แหม คุณพ่อช่างสังเกตจริง หนูเย็บกลางคืบคะ แล้วถุงก็ดำ ด้ายก็ดำ มอง

ไม่ค่อยเห็น คราวต่อไปหนูจะคอยระวังตะเข็บให้เรียบ ไม่ให้คุณพ่อตีได้อีกเที่ยว” หนูมีขวัญพูดแล้วหัวเราะ แทนที่จะโกรธเมื่อถูกตี

“ลูกไม่ควรนึกว่า พ่อไม่ได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ เลย” นายมันพูดพลางยกมือลูบหัว มีขวัญด้วยความเอ็นดู “พ่อได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่นพ่อได้สังเกตเห็นว่าลูกเป็นเด็กที่น่ารัก รู้จักบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อตน และลูกยินดีที่จะรับใช้ ผู้ซึ่งแสดงความเมตตาต่อลูก อยู่เสมอ”

หนูมีขวัญยิ้มแฉ่งเมื่อได้ยินบิดาชมตนเช่นนั้น “พี่ประหยัด ถ้าถูกขาดอีก หนูจะปะให้ตีไม่มีที่ติทีเดียว”

“เท่านี้พี่ก็เห็นว่าดีพอแล้ว ขอบใจหนูมาก พี่จะใส่ไปในงานวันนี้พอดีทีเดียว”

“น่าประหลาดเหลือเกิน” ประยुरคิดอยู่ในใจ “ช่างพูดถึงเรื่องถุงตีนปะกันอยู่ได้ เป็นนานสองนาน ไม่เห็นพูดชมเครื่องแต่งตัวของเราบ้างเลย ช่างเถิดถึงพวกนี้จะไม่ชม คุณนายมะลิกับลูก ๆ คงจะพูดชมบ้างหรอกนะ” คิดดังนี้แล้ว ประยुरก็รู้สึกอึดใจขึ้นอีก

“ยังไม่ถึงเวลาไปกันอีกหรือครับคุณลุง” ประยुरถามนายมัน “เขานัดถึงสนามพร้อมกันเวลา ๑๒.๐๐ น. เริ่มแข่งขันวิ่งประเภทต่าง ๆ เวลา ๑๓.๐๐ น. คุณนายมะลินัดพวกที่จะเข้าแข่งขันยิงกระสุน ซึ่งแต่งเครื่องแบบไปพร้อมกันที่บ้านท่าน ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ น.”

นายมันไม่ทันตอบว่าอะไร หญิงคนใช้ก็เข้ามาในห้อง

“มีเด็กคนหนึ่งมาถามหา คุณผู้ชายเล็ก ๆ สองคนค่ะ เขาบอกว่าเป็นลูกของหญิงที่เป็นอัมพาตค่ะ”

“ไปพามาในที่นี้” นายมันสั่ง

“เขาคงอยากพบประหยัดคนเดียวมากกว่า ผมเชื่อว่าเขาไม่มีเรื่องอะไรที่จะพูดกับผมเลย” ประยुरพูดแล้วก็ถอนใจ

“แน่ะเขามาแล้วละ เออ ประหยัด เขาสวมเสื้อและกางเกงที่ประหยัดให้เขาวัดนั้นด้วย” ประยुरกระซิบบอกประหยัด ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นเด็กที่พูดพล่อย ก็ยังเป็นผู้ที่รู้จักรักษากิริยาดีอยู่ “ดูเขาสวยกว่าเมื่อนุ่งกางเกงเก่า ๆ วันนั้นเป็นกองแน่ะ เขามองประหยัดก่อนคนอื่นเที่ยว ก็สมควรอยู่ดอก เพราะประหยัดเอื้อเฟื้อเขามาก”

เด็กชายสมบัติไหว้นายมัน แล้วก็ไหว้ประหยัดและประยुरด้วย

“คุณแม่ให้ผมนำมะม่วงกวนมาให้คุณทั้งสอง โปรดรับไว้ด้วยเถิดครับ ผมขึ้นเก็บเมื่อเย็นวานนี้ ช่วยคุณแม่บอกหั่น และกวนเสร็จเมื่อเช้านี้เอง” เด็กชายสมบัติพูดพลางยื่นห่อใบตองห่อโต ๒ ห่อ ให้เด็กทั้งสอง

ประหยัดและประยูรกล่าวคำขอบใจสมบัติ แล้วรับห่อมะม่วงกวนมาวางไว้ นายมันนังยิ้มมองดูอาการอันอ่อนน้อมของเด็กชายสมบัติ เมื่อส่งมะม่วงกวนให้หลานตนทันใดนั้น ได้ยินเสียงคนมาที่ประตูหน้าบ้าน

บทที่ ๑๐

ประยูรไปรวมพวก

“ลูกคุณนายมะลิค่ะ” หญิงคนใช้เข้ามาบอก “มาตามคุณประยูร บอกว่าพวกแต่งเครื่องแบบยิงกระสุน จะต้องไปรวมพร้อมกันที่บ้านคุณนายมะลิ เพื่อถ่ายรูปหมู่ แล้วจะได้เงินชบวน ไปสนามแข่งขันค่ะ”

“จริงละครับคุณลุง” ประยูรพูดอย่างตื่นเต้น “เราได้ตกลงกันไว้แล้ว ตั้งแต่วันที่ผมไปบ้านคุณนายมะลิ”

“ก็ดีแล้ว” นายมันพูด “อย่าให้ลูกคุณนายมะลิตอยชักช้าอยู่เลย อ้อ แล้วเจ้าไม่ชวนประหยัดไปพร้อมกันดอกหรือ”

ประยูรอึ้งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูดว่า “อ้อ คุณนายมะลิเชิญถ่ายรูปและเข้าชบวนเฉพาะพวกที่แต่งเครื่องแบบชุดนี้เท่านั้นครับ”

“ถ้าเช่นนั้นก็ช่างเถิด” นายมันพูด “ลุงจะพาประหยัด ไปพบกับหลานที่สนามแข่งขันเอง”

ประยูรวิ่งลงเรือนไปอย่างร้อนรน จนลืมเอาคั่นกระสุนไปด้วย ประหยัดมารู้เอาเมื่อเขาขึ้นไปหาคั่นกระสุนของเขา เพื่อเตรียมตัวไปกับนายมัน

“คุณลุงครับ” ประหยัดรีบวิ่งลงบันไดมาบอกนายมัน “ประยูรลืมเอาคั่นกระสุนไปด้วยเขาคงเป็นทุกข์มากทีเดียว เพราะประยูรเคยบอกกับผมว่า พวกที่จะถ่ายรูปและเข้าชบวนเหล่านั้นจะต้องถือคั่นกระสุนทุกคน กรุณาให้คนใช้นำไปให้เขาทีเถิดครับ”

“จะให้ใครเอาไปให้ล่ะ” นายมันพูด “เจ้าแซมก็ลาไปธุระ เจ้าเปรี๊ญก็ต้องอยู่เฝ้าบ้านเพราะเราจะพากันไปเดี๋ยวนี้ มีก็แต่ผู้หญิงซึ่งคงไม่เร็วทันใจ”

ขณะนั้นเด็กชายสมบัติ ซึ่งยังคงนั่งอยู่ที่นั่นพูดขึ้นว่า

“ผมจะนำคั่นกระสุนนี้ไปเองครับ หนทางแค่นี้ผมวิ่งพักเดียวก็ถึง”

“สมบัติจะรับอาสาเอาไปให้หรือ แหมฉันชอบใจมากทีเดียว” ประหยัดพูดด้วยน้ำเสียงแสดงความกรุณา ครั้นแล้วสมบัติก็ถือคั่นกระสุนของประยูรวิ่งออกจากบ้านไปในทันทีนั้น

ตามทางไปสู่สนามแข่งขัน มีผู้คนเดินตามกันไปเป็นแถว โดยมากเป็นเด็กนักเรียน สองข้างถนนมีชาวบ้านยืนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ คอยดูขบวนพวกเขาถึงกระสุนแข่งขัน ขณะนี้ ผู้เข้าแข่งขันต่างก็เข้าประจำที่ของตนเป็นแถวยาว และกำลังรอรบคำสั่งให้เคลื่อนขบวน กองแถวที่นำแถวต่างเตรียมพร้อม ที่จะเริ่มบรรเลงในเวลาออกเดิน

“คันกระสุนของประยูรอยู่ที่ไหน” นางมะลิผู้เป็นคนจัดขบวน ถามประยูร “ถ้าไม่มีละก็ เดินเข้าขบวนไปด้วยไม่ได้ละ”

ประยูรสอດสายตาดูคน ซึ่งเขาวานให้กลับไปเอาคันกระสุนที่บ้านเขา แต่ยังไม่เห็นกลับมา ประยูรเฝ้าแต่มองหาด้วยความกระวนกระวายและเป็นทุกข์ที่จะไม่ได้เดินขบวนกับเพื่อน ๆ

“นั่นแน่ครับ มีคนนำคันกระสุนมาให้แล้ว” ประยูรพูดเสียงดังด้วยความดีใจ “ฉันจำแถบแพรที่ผูกไว้ได้”

“แต่ประยูรทำให้พวกเรา เสียเวลาคอยอยู่เป็นนาน” ลูกนางมะลิผู้กำลังใจร้อน อยากให้ขบวนออกเดินเร็ว ๆ ต่อว่าขึ้น

“สมบัตินะเอง! เหละ ฉันขอบใจเหลือเกิน” ประยูรนึกในใจ เมื่อจำสมบัติได้ สมบัติวิ่งมาถึงเหนื่อยหอบยื่นคันกระสุนให้ประยูร

“ถอยไปหน่อย ถอยไปห่าง ๆ” นางมะลิร้องบอกเมื่อสมบัติส่งคันกระสุนให้ประยูร แล้ว “ถ้าจะตามไปดูก็เดินห่าง ๆ แถวนะ อย่าเข้ามาปน”

สมบัติเด็กผู้นำสงสาร มิได้มีความปรารถนาเห่อเหิม ที่จะนำตนเข้าไปปะปนกับพวกนั้นเลย เมื่อได้ยินนางมะลิร้องว่าดังนั้น ก็รีบถอยออกห่างทันที

แถวลงมือบรรเลง ขบวนเคลื่อนที่ออกเดินไปตามถนน เด็ก ๆ พวกนั้นส่งเสียง โห่ร้องเกรียวกราว ประยูรเดินอย่างผึ่งผาย รู้สึกภาคภูมิใจ ราวกับคนทุกคนมองดูเขา และเครื่องแต่งตัวทั้งงดงามของเขาคนเดียวเท่านั้น

ขบวนเดินไปไม่ช้าก็หยุดพัก โดยเกรงว่าเด็ก ๆ จะรู้สึกเหนื่อย ประยูรรู้สึกเสียใจ ที่ได้เดินอวดยังไม่ทันอิมใจ ขณะที่หยุดพักนั้นพวกเด็ก ๆ ได้รับอนุญาตให้ออกจากแถว ไปพักอยู่ใต้ร่มไม้ข้างคูซึ่งขนานไปตลอดทาง ประยูรควักผ้าเช็ดหน้า ออกมาเช็ดเหงื่อ ที่หน้าผาก โดยมีได้ถอดหมวก เป็นแต่เอามือที่ถือผ้าเช็ดหน้านั้นเอง ดุนกะบังหน้าหมวก เผยขึ้น ทันใดนั้นก็บังเอิญมีลมพัดกระโชกมา ทำให้หมวกของประยูรซึ่งเผยออกอยู่นั้น ปลิวไปตกลงบนหญ้าแล้ววิ่งไปที่ริมคู ลงไปแช่น้ำอยู่ครึ่งหนึ่ง ประยูรพรวดพราดกลาตามไป

พอเอาเท้าข้างหนึ่งยันหญาริมตลิ่งเพื่อหยิบหมวก ก็ลื่นไถลกันแปะลงไปบนพื้นดิน ซึ่งจะมีน้ำอยู่ใต้ต้นหญ้า แล้วเท้าข้างนั้นก็ไถลลงไปในการเล่นข้างตลิ่ง พวกที่แต่งเครื่องแบบเข้าขบวนมาด้วยกัน ต่างก็ยืนมองดูและพากันหัวเราะ

บทที่ ๑๑

การแข่งขัน

บังเอิญเด็กชายสมบัติ ซึ่งเดินตามขบวนเรื่อยมา ได้อยู่ในที่ใกล้ ๆ นั้นด้วย เมื่อแลเห็นประยูรพลาดล้มลงจึงเข้าไปช่วยจุดให้ยืนขึ้น ขณะนั้นผู้จัดขบวนก็เรียกผู้เข้าแข่งขันให้เข้าแถวตามเดิม และเคลื่อนขบวนเข้าไปรอเวลาแข่งขันอยู่ในสนามต่อไป ประยูรไม่อาจจะเดินขบวนร่วมไปกับพวกนั้น เพราะรองเท้าผ้าใบขาวข้างหนึ่งของเขาเปื้อนโคลนทางเกงแพรขาวก็เปียกเปื้อนเลอะเทอะไปหมด หลังเสื้อแพรเขียวถูกโคลนกระเด็นเลอะเป็นจุด ๆ ทั้งหมดก็เปียกน้ำไปซีกหนึ่ง ประยูรยืนงนึ่งอยู่ด้วยความละอายและเป็นทุกข์เกรงว่าจะไม่ได้เข้าแข่งขันยิงกระสุนกับเขาด้วย

หญิงคนหนึ่งซึ่งอยู่บ้านริมถนนนั้น ได้เห็นเหตุการณ์โดยตลอด เข้ามาไต่ถามประยูรด้วยความอาทร เมื่อทราบว่าเป็นหลานของนายมัน ผู้เคยเป็นที่รู้จักจึงชวนประยูรเข้าไปในบ้าน เอาเสื้อผ้าของลูกชายตนมาให้ผลัด และนำเครื่องแบบตลอดจนรองเท้าของประยูรไปซักล้างให้ แล้วเอาออกผึ่งแดดไว้ ขณะนั้นยังเหลือเวลาอีกไม่ถึงชั่วโมง ก็จะลงมือแข่งขันยิงกระสุนกันแล้ว ประยูรผู้กลัวว่าจะคลาดเวลา และเข้าแข่งขันกับเขาไม่ได้ จึงได้รับเก็บเครื่องแบบมาสวม ทั้งที่ยังไม่ทันแห้งสนิท รอยโคลนที่รองเท้ายังสังเกตเห็นได้ถนัด เพราะไม่มีฝุ่นขาวทาทัບ เสื้อกางเกงก็ยังมีรอยย่นเป็นทาง ๆ เพราะไม่ได้รีด รอยโคลนที่เปื้อนตรงกันกางเกงก็ยังพอเห็นได้ ถึงเช่นนั้นประยูรเห็นว่ายังดีกว่าเมื่อตนลุกขึ้นมาจากที่หกล้มใหม่ ๆ มากนัก

เมื่อประยูรแต่งเครื่องแบบ สำหรับเข้าแข่งขันตามเดิมเสร็จแล้วก็ฉวยคันกระสุนรีบวิ่งออกจากบ้านหญิงผู้นั้น โดยมีได้กล่าวคำขอบคุณหรืออำลาเลย ใจของเขาจดจ่ออยู่ที่การแข่งขันยิงกระสุนเท่านั้น เขาพยายามวิ่งอย่างรวดเร็ว ตรงไปยังสนามแข่งขัน ครั้นถึงขอบสนามด้านนอกก็แว่วเสียงนางมะลิกำลังเรียกชื่อเด็ก ที่เข้าแข่งขันยิงกระสุนอยู่ ประยูรยิ่งร้อนรนมากขึ้น เพราะทราบว่าการแข่งขันยิงกระสุนได้ตั้งต้นแล้ว เขาแหวกคนเข้าไป พลากร้องขอทาง “ขอฉันไปที่ โปรดหลีกเลี่ยงหน่อยฉันเป็นผู้เข้าแข่งขันยิงกระสุนด้วยเหมือนกันดูเครื่องแบบของฉันสิ”

คนข้างหน้าหลักทางให้และพากันหัวเราะเมื่อเห็นเครื่องบินที่อยู่ี่ กระดำกระด่าง และเห็นอาการตื่นของประยูร ครั้นเมื่อเขาเข้าไปถึงภายใน ก็เหลียวหาลูกนางมะลิ ด้วยหวังว่าจะได้รับการต้อนรับให้พ้นความอาย แต่กลับเห็นว่าลูกนางมะลิทั้งสองคนนั้นแหละ อยู่ในกลุ่มที่หัวเราะเฮฮาดังลั่นที่สุดเมื่อแลเห็นตน นางมะลิเองเมื่อได้เห็นประยูร ก็รู้สึก ขบขันแทนที่จะนึกสงสาร

“หมวกสวมหัวอยู่ใบเดียวเท่านั้นเอง จะระวังให้ดีสักหน่อยก็ไม่ได้ อย่างมัวกะเร่กะรำ อยู่เลย ยืนแอบ ๆ เข้าไปสักหน่อยเถอะ” นางมะลิพูดดัง ๆ พลังหัวเราะอย่างเห็นขัน ประยูรเหลียวมองหาผู้ที่จะมีใจเป็นมิตรดีแก่ตน พลังคิดว่า “คุณลุงและประหยัด ไปอยู่เสียที่ไหนหนอ”

เขาตื่นและงง จนมองเห็นหน้าคนทุกคนเหมือน ๆ กันไปหมดบอกไม่ถูกว่าใครเป็นใคร สักครูจึงรู้สึกว่ามีคนมาดิ่งไหล ครั้นเหลียวไปได้ยินน้ำเสียงแสดงความอารีของประหยัด ก็รู้สึกดีใจขึ้น

“มานี้เถอะ ถอยลงมาเสียข้างหลังนี้”

เมื่อประยูรกำลังจะเล่าเหตุการณ์ ที่บังเกิดขึ้นแก่ตัวเขาให้ประหยัดฟัง เขาก็ ได้ยินเสียงขานชื่อว่า ถึงเวลาที่เขจะต้องเข้ายิงกระสุนแข่งขันแล้ว

บทที่ ๑๒

ผู้ชนะเลิศ

“เข้ามาเร็ว ๆ เถอะ” ลูกนางมะลิเตือนเร่ง “ฉันยังถูกเป้าร่วงไป ๒ ตัวแล้วละ ฉันอยากรู้กันว่าใครจะยิงแม่นกว่าฉัน มายิงเถอะน่า แต่ก่อนที่จะยิงควรรู้จักกติกาที่เราตกลงกันไว้เสียก่อนว่าเราจะจ่ายกระสุนให้ผู้เข้าแข่งขันคนละ ๕ ลูก และต้องใช้คันกระสุนของตัวเอง จะหยิบยืมของผู้อื่นไม่ได้เลย เข้าใจหรือยังล่ะประยูร”

การที่ลูกนางมะลิเคร่งครัดตามกติกานั้น ก็เพราะเห็นว่าไม่มีใครมีคันกระสุนดีกว่าตนและผู้ที่เขายิงแข่งขันมาแล้ว ก็ล้วนแต่พลาดเป้าไปหมดบ้าง ถูกเป้าแต่เพียงลูกเดียวบ้าง เป้านั้นทำเป็นหุ่นรูปอิก้าจับคอน เรียงกันอยู่ห้าตัวเว้นระยะห่างกันตัวละหนึ่งเมตร

ประยูรแปลกใจในน้ำเสียง และถ้อยคำของเพื่อนเขามาก เขาแทบไม่รู้เลยว่าผู้ที่เรียกตนว่าเพื่อนนั้น จะเปลี่ยนแปลงไปได้ถึงเพียงนี้ เมื่อเห็นว่าตนกำลังมีโชคดีกว่า

ประยูรก้าวเท้าเข้าไปเหมือนคนสติลอย ความเหนื่อยเนื่องจากการวิ่งมาแล้วยังไม่หมดสิ้น เขายกคันกระสุนขึ้นด้วยมือที่ยังสั่นเทาอยู่ แล้วปล่อยลูกออกไป ลูกแรกผิดเป้าไปหลายเมตร ได้ยินเสียงฮามาจากกลุ่มลูกนางมะลิ เขาพยายามสะกดใจ ยิงกระสุนลูกที่สองไปอีก คราวนี้ถูกเป้าอย่างจัง ทำให้เขามีกำลังใจดีขึ้น ครั้นยิงกระสุนลูกที่สามไป ก็ถูกอีก คราวนี้มีเสียงตบมือชมเชยจากผู้ดูหลายคน แต่ทางกลุ่มลูกนางมะลิเงิบสงัด ประยูรโก่งคันกระสุนจะปล่อยลูกที่สี่ออกไป ก็มีเสียงดังเฉาะ คันกระสุนของเขาหักเสียแล้ว เขาทิ้งแขนลงอย่างหมดหวัง มีเสียงเฮฮาดังมาอีกจากเด็กบางคน

“หมดโอกาสแล้ว” ลูกนางมะลิร้องตะโกนมา พลังหัวเราะดังลั่น เพราะประยูรไม่มีโอกาสจะเข้าแข่งขันชิงรางวัลกับเขาได้อีกเลย

“ประยูรเอาคันกระสุนของฉันนี่แหละ” ประหยัดร้องบอก

“อย่า อย่า ไม่ได้ ไม่ได้” ลูกนางมะลิร้องขัด “ทำเช่นนั้นก็ไม่ยุติธรรมนะซี เป็นการฝืนกติกาชัด ๆ เธอต้องเอาไว้ใช้ยิงของเธอเองหรือไม่ยิงก็ได้ แต่จะให้ใครยืมยืมไม่ได้ เข้าใจไหม”

ประยูรเดินก้มหน้ามายืนอยู่ข้างนายมัน

ถึงคราวที่ประยัดเข้ายิงแข่งขัน กระสุนลูกแรกของเขาคิดที่หมาย แต่ลูกที่สอง และลูกที่สามถูกเป้าซ้อน ๆ กันเช่นเดียวกับประยูร ลูกที่สี่เขายิงเจียดไป ก่อนที่จะยิงกระสุนครั้งสุดท้าย เขาน้าวคันกระสุนลงกำลังดู ได้ยินเสียงแกร็ก คันกระสุนของประยัดเดาะเสียแล้ว

ลูกนางมะลิตบมือและหัวเราะดังลั่น แต่แล้วก็ต้องเงยบเสียงลงทันที เมื่อได้แลเห็น
ประหยัดควักกระเป๋ายิบเชือกออกมาเส้นหนึ่ง

“เอ๊ะ” ประยูรร้องขึ้นด้วยความตื่นเต้น “นั่นเชือกป่านเส้นที่พ่อของ เมื่อวันก่อนนั้น
ไม่ใช่หรือ”

“ใช่” ประหยัดตอบ พลงเอาเชือกพันคั่นกระสุนตรงรอยตะแคงรอบ ๆ อย่างแน่นหนา
“ฉันเอาใส่กระเป๋ามาด้วย เพราะคิดว่าบางทีจะใช้เป็นประโยชน์ได้บ้าง”

ประหยัดโก่งคั่นกระสุนเป็นครั้งสุดท้ายอย่างบรรจงพลงปล่อยลูกไป คราวนี้
ถูกเป้าอย่างจังทีเดียว เสียงผู้คนตบมือชมเชยอยู่รอบข้าง

หนุ่มมั่งขวัญซึ่งยืนอยู่ข้างนายมัน และเอาใจช่วยประหยัดตลอดเวลา ร้องขึ้น
ด้วยความดีใจว่า “คุณป้าคะ คุณป้า พี่ประหยัดชนะที่หนึ่งแล้ว พี่ประหยัดได้รางวัลที่หนึ่ง
เก่งเหลือเกิน”

ลูกนางมะลิสะบัดหน้า ด้วยความเคืองและริษยา ประหยัดได้รับคั่นกระสุนคั่นงาม
เป็นรางวัล พร้อมด้วยถ้วยเงินเล็ก ๆ จากมีอนางมะลิผู้ส่งให้ด้วยอาการยิ้มที่แสดงว่า
ไม่เป็นที่พอใจนัก

ประยูรมองดูเชือก ที่พันอยู่รอบ ๆ คั่นกระสุนของประหยัดแล้วพูดว่า “เชือกป่าน
เส้นนี้ นำโซคมาให้ประหยัดดีเหลือเกิน”

“ควรนับว่าเป็นโชคดีจริง ๆ” นายมันพูด “ที่เขาเก็บรักษามันไว้ดีเช่นนั้น”

“ครับ” ประยูรตอบ “ประหยัดควรจะได้เต็มปากทีเดียวว่า ออมไว้-ไม่ขาดสน
ประหยัดฉันขอแสดงความยินดีด้วย ต่อไปฉันจะถือคติข้อนี้ไว้เสมอ”

ผู้เขียน

นายกัฬหา พรรธนะแพทย์และหลวงกীরติวิทโยพาร (กัฬ กীরติวิทโยพาร)

คณะกรรมการปรับปรุงหนังสือ

นางจารุดี ฝโลประการ นางวันเพ็ญ สุทธากาศ

นางปราณี ปราบริปู นางรัตนา ภาชาฤทธิ์

นางบุษบา ประภาสพงศ์ นางสุทิน ทองใส

ผู้ปรับปรุง และบรรณาธิการ

นางจารุดี ฝโลประการ

ปก/ภาพประกอบ

นายอนุชา สายสุข

รูปเล่ม

นายพินิจ สุขะสันต์

